

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Första kammaren.

Nr 44.

Onsdagen den 13 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 127 punkten 1 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 10,350,000 kronor, att utgå av lånemedel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 12,350,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästes, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 67.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 651, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 71 ja och 117 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 127 ja och 184 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 127 punkten 2 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill avslå såväl statsutskottets i dess utlåtande nr 116 gjorda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ombyggnad och utvidgning av rangerbangården i Nässjö, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att till ombyggnad och utvidgning av rangerbangården i Nässjö för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Första kammarens protokoll 1934. Nr 44.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 53.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 652, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 75 ja och 116 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 146 ja och 169 nej; vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 64 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att vid införsel från utlandet av nedannämnda vara skall utgå följande tull, nämligen:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tull för 100 kg kronor
ur 203	505	Ammoniumsulfat . . . . . N	3: —

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat avslå såväl Kungl. Maj:ts proposition nr 237 med förslag till visst tillägg till gällande tulltaxa som de likalydande motionerna I: 37 av herr Nylander och II: 64 av herr Leffler om tull å ammoniumsulfat.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 35.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 653, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 90 ja och 101 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 177 ja och 136 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Sedan kamrarna stannat i olika beslut rörande statsutskottets i utlåtande nr 151 punkten 6 gjorda hemställan beträffande Kungl. Maj:ts i proposition nr 118 gjorda framställning om anslag till nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län m. m., anställdes nu jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av samma utskott i dess memorial nr 169 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att till nybyggnad för lantmäterikontoret i Västmanlands län m. m. för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 179,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteeringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 58.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 654, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 73 ja och 118 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 176 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial nr 172, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till broar och hamnar.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att — under förutsättning att det nu bordlagda memorialet bleve godkänt av båda kamrarna — gemensam omröstning i ämnet komme att äga rum vid sammanträde nästkommande fredag, vilket sammanträde komme att börja kl. 10 f. m., ävensom att vid samma tillfälle gemensam omröstning komme att äga rum jämväl beträffande den eller de andra voteeringspropositioner, som dessförinnan blivit för sådant ändamål godkända.

Föredrogos statsutskottets utlåtanden:

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till räntor å statsskulden m. m.; och

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till avbetalning å statsskulden.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid föredragning av sammansatta stats-, bevillnings- och bankoutskottets memorial nr 5, angående ersättning åt personal, anlitad av utskottet, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning av bankoutskottets memorial nr 80, angående ersättning åt biträden anlitade av bankoutskottet vid behandling av vissa ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos ånyo sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag, jämte i ämnet väckta motioner.

*Ang. stöd
åt Hellefors
Bruks Aktie-
bolag.*

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

I en till riksdagen den 18 maj 1934 avlåten proposition, nr 277, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels bemyndiga riksgäldskontoret att till ett belopp av högst 16 miljoner kronor tillhandahålla medel för statens medverkan i enlighet med av föredragande departementschefen förordade grunder till rekonstruktion av Hellefors Bruks Aktiebolag; dels ock medgiva, att den enligt 1933 års riksdags beslut åt bolaget beviljade krediten av statsmedel finge intill ett belopp av 1,500,000 kronor av bolaget åtnjutas till dess rekonstruktionen av bolaget genomförts.

Kungl. Maj:ts förevarande proposition, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade efter överenskommelse mellan stats- och bankoutskotten behandlats av sammansatt stats- och bankoutskott.

Till det sammansatta utskottet hade vidare från bankoutskottet överlämnats två till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, väckta den ena under nr 374 i första kammaren av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl. och den andra under nr 651 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl.

I motionerna hade hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 277.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med bifall till motionerna I:374 och II: 651, måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Reservation hade avgivits av herrar *Åkerberg, Nilsson* i Malmö, *P. A. Bergström, Jonsson* i Eskilstuna, *Weijne, Bäcklund* och *Andersson* i Falkenberg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med avslag å motionerna I: 374 och II: 651, måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Herr **Åkerberg**: Jämte utskottets övriga socialdemokrater har jag under-tecknat en reservation till förmån för den kungl. propositionen. Vi reserverar ha inte kunnat följa utskottet, då vi inte ansett skäl föreligga för staten att avhända sig den egendom, som det här är fråga om, med dess ofantliga värden. Jag kan lämna några uppgifter rörande dessa tillgångar för att ge en aning om, varom det rör sig.

Hellefors bruk och Laxå bruks aktiebolag förfoga tillsammans över en skogsareal av 270,000 tunnland med ett virkesförråd av 11 1/2 miljoner kubikmeter och en årlig uttagbar tillväxt av 345,000 kubikmeter. Därtill kommer ju sedan hela industriutrustningen. Visserligen äro ju dessa värden belastade med inteckningar; hur stort det överskjutande värdet är, är ju inte lätt att räkna ut. I utskottets utlåtande talas det om, att detta värde beräknas till 2,600,000 kronor, och det kan säkert under gynnsamma förhållanden komma att bli åtskilliga många gånger mer än detta. Även om det bara är 2,600,000 kronor, som det rör sig om, hava reservanterna inte funnit tillräckliga skäl föreligga att skänka bort dessa pengar till Skandinaviska kreditaktiebolaget. I utskottet — jag tror inte, att det står i själva utlåtandet — resonerade man, som om även detta överskott med den nuvarande utvecklingen snart nog skulle vara försvunnet. Man resonerade som så, att här har bolaget i fjol haft en förlust på 1,600,000 kronor. Om överskottet, eller det befintliga kvarvarande värdet, är 2,600,000 kronor, kommer om 1 1/2 år även detta överskott att vara försvunnet. Utskottet ger ju ett visst stöd åt detta resonemang, då det säger i sitt utlåtande: »Resultatet av bolagets rörelse under år 1933 utvisar, oaktat dess produktionskapacitet inom de flesta verksamhetsgrenarna under året utnyttjats i full utsträckning, en förlust å 1.6 miljoner kronor.» Det är inte sant, som det

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

står i utskottsutlåtandet, att bolaget kunnat utnyttja sin produktionskapacitet under ens en större del av det föregående året. Det var först emot slutet av året, som den högkonjunktur, vilken man nu anser vara förhanden, kunde på något sätt utnyttjas av bolaget. Men det är också andra faktorer, som spelat in i förbättrande riktning och som först under slutet av året ha kunnat inkasseras. Bland annat har det ju företagits en del lönesänkningar och andra besparingar, som, enligt vad jag inhämtat av en styrelseledamot i företaget, skulle belöpa sig till sammanlagt 250,000 kronor om året.

Det var först under de senaste månaderna av året, som bolaget kunde utnyttja denna förbättring i sina inkomster och utgifter. Därtill ha andra omständigheter under det gångna året verkat försämrande på det ekonomiska resultatet. En storm gick en natt fram över bolagets skogar och fällde 400,000 träd. Det är klart, att en sådan skada måste vålla hela verksamheten ett betydande avbräck. Därtill kom torkan under fjolåret, som gjorde, att bolaget inte kunde utnyttja sina kraftstationer, som ju äro betydande tillgångar för bolaget, utan i stället måste köpa kraft från annat håll. Enligt uppgift av samma styrelseledamot har bolaget under fjolåret måst köpa kraft av staten för 175,000 kronor. Stålverket och sliperiet måste trots detta stå i en avsevärd tid, vilket ju också vållade en förlust. Om inte dessa saker hade inträffat, är det uppenbart, att förlusten under fjolåret hade varit betydligt mindre, och man får väl räkna med, att sådant inte återkommer annat än undantagsvis. Man kan också räkna med, att de besparingar, som gjorts genom sänkningar av löner och på annat sätt, under detta år skola utnyttjas i sin fulla utsträckning, och att naturkrafterna inte skola i år sälla sig till bolagets fiender. Då kan man räkna med, att årets resultat skall bliva betydligt bättre än fjolårets, och att förlusten måhända skall reduceras till ingenting. Det är svårt att säga, på vilket sätt fjolårets förlust åstadkommits, men om man å ena sidan sätter förlusten och å den andra bolagets ränteutgifter, skall man finna, att ränteutgifterna äro större än förlusten. Om ränteskulden avlyftes i större grad, som ju är meningen med denna rekonstruktion, och de höjande faktorer, som jag nyss nämnde, få göra sig gällande, är det högst antagligt, att man skall kunna komma fram till åtminstone en blygsam förräntning av det i bolaget nedlagda kapitalet.

Utskottet säger, att fjolårets aktion var motiverad uteslutande av sociala skäl. Jag tror inte heller, att denna uppgift är riktig. Jag tror, att de flesta av dem, som medverkade till fjolårets beslut om en ny stödkredit åt bolaget, i främsta rummet avsågo att vinna tid för att se, om inte ställningen skulle kunna förbättras. Såsom jag här nämnt, har ställningen under det gångna året åtskilligt förbättrats. Förlusten var ju för två år sedan $4\frac{1}{2}$ miljoner kronor, i fjol 1,600,000 kronor, och i år behöver man kanske inte räkna med någon förlust alls. Ställningen har alltså förbättrats. Den respit, som man vann i fjol, har givit den erfarenheten, att bolaget går mot bättre tider. Jag tycker, att det är ganska inkonsekvent att under sådana förhållanden slänga yxan i sjön.

Det säges, att banken kommer att fortsätta driften. Då inträffar ingenting katastrofalt, om staten nu överlämnar företaget åt banken. — Ja, det är möjligt, att så kommer att ske, och för min del hoppas jag livligt, att så blir förhållandet. Men det är väl ingen, som tvivlar på, att det ingripande, som kreditinstitutet kommer att göra i företaget, kommer att bli av en helt annan och smärtsammare natur än det, som staten skulle bli nödsakad till, om den behåller företaget. Det är klart och uppenbart, att om staten behåller företaget, måste staten rationalisera detsamma i åtskilliga avseenden. Men det är å andra sidan uppenbart, att den rationalisering, staten gjorde, skulle på ett helt annat sätt, än som skedde i ett annat fall, taga hänsyn till arbetarna, till företaget,

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

till bygden och till befolkningen i denna bygd. Det är ju här, såsom jag redan i fjol framhöll, fråga om en hel bygds intressen. Det är många socknar i Bergslagen, som för sin existens äro så gott som fullständigt beroende av Helleforsbolaget. Praktiskt taget hela befolkningen, kan man säga, om man bortser från en och annan präst eller skollärare eller stationskarl, är direkt anställd i bolagets tjänst, och även dessa andra tjänstemän eller självständiga jordbrukare, som eventuellt i undantagsfall finnas där, äro ju också indirekt för sitt levebröd beroende av detta företag.

Man säger om Helleforsbolaget, att det arbetar under så ogynnsamma förhållanden: bolaget har så långa vägar för sina frakter och så dyra omkostnader i övrigt, att det inte kan existera i konkurrens med andra företag. Det är riktigt, att vissa sådana faktorer göra sig gällande. Å andra sidan har bygden stora naturrikedomar, en idog och begåvad och kunnig befolkning. Alla kunna väl vara överens om, att bygden inte skall avfolkas. De rikedomar, som där finnas, måste utnyttjas, och folkets arbete måste också utnyttjas. Om detta skall ske, kan det knappast vara på annat sätt, än genom att ett företag av Helleforsbolagets karaktär också utnyttjas. För i världen fanns det en massa små företag i dessa bygder. Det befanns vara oekonomiskt. Därför slogos dessa ihop till ett företag. Jag är för min del livligt övertygad om, att om Helleforsbolaget hade fått fortsätta sin verksamhet, såsom skedde under de första åren, hade det ännu i dag varit ett solitt och gott företag. Men det togs som bekant om händer av andra intressen, som snart gjorde, att det hela urspårade.

Om nu banken skall fortsätta verksamheten och göra denna vinstgivande, tyder väl detta på, att det finns förutsättningar även för staten att kunna driva företaget och få vinst på detsamma. Nu säger man, att staten inte har samma förmåga som den enskilda företagsamheten att klara upp en sådan här sak. Jag tycker, att det resonemanget är litet underligt, när man tänker på anledningarna till att Helleforsbolaget har kommit i dessa svårigheter. Det var ju den beprisade, privata företagsamheten, som då gjorde sig gällande. Det var den, som dansade runt med värdena, och som framför allt gjorde, att dessa värden drevos upp till en sådan höjd, att det inte fanns någon möjlighet att göra dem vinstgivande och räntebärande. Då fick staten rädda Värmlandsbanken, då fick staten rädda Helleforsbolaget och överhuvud taget se till, att en katastrof inte inträffade i dessa trakter. Nu när det ser ut, som om det började gå bakåt igen, då skall man skänka alla dessa ofantliga värden till det enskilda initiativet. Jag tycker, att det är en underlig politik, om man vill se till statens och befolkningens verkliga intresse.

Det talas i detta sammanhang om socialisering. Jag läste i går en artikel i herr Hamrins tidning — jag menar Svenska Morgonbladet. Om denna proposition stod det där, att när finansministern såg detta företag, som några ansvarslösa kapitalister hade bragt på fallrepet, fick han genast den tanken, att staten skulle taga hand om företaget. Den, som skrev artikeln, tycks emellertid inte ha märkt, att det, som hände genom de »ansvarslösa kapitalisterna», skedde för många, många år sedan. Det var nämligen långt innan herr Wigforss var finansminister, som staten fick taga hand om företaget, och staten är för närvarande ägare därav. Det gäller alltså inte nu, huruvida företaget skall socialiseras eller inte, utan i främsta rummet, huruvida det skall avsocialiseras eller inte, huruvida staten skall släppa sin äganderätt till företaget eller behålla densamma.

I likhet med övriga reservanter anser jag, herr talman, att både sociala och ekonomiska skäl tala för, att staten inte tar det förhastade steget att släppa sina intressen i Helleforsbolaget. Både med hänsyn till statens egna intressen

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

och framför allt till den bygds intressen, för vilka detta företag är ett livsintresse, ber jag att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Häri instämde herr *Asplund*.

Herr *Örne*: Herr talman, mina herrar! Då jag såsom ordförande i kreditkassan i fjol var med om att tillstyrka statens medverkan till en rekonstruktion av Helleforsbolaget, men i år avstyrkt en sådan och icke här kan rösta med reservanterna, ber jag att med några ord få ange skälen för min ståndpunkt.

Förra året skrevs det i kreditkassans framställning i saken, att Helleforsbolaget på grund av de industriella anläggningarnas och skogarnas belägenhet icke kunde tänkas någonsin komma att förränta kapitalet under annan förutsättning, än att det permanent komme att råda en lägre lönenivå vid Hellefors än vid de kringliggande bruk, som i allt övrigt utom i fråga om transportmöjligheterna äro jämförliga med Hellefors. Någon möjlighet att åstadkomma den permanent lägre lönenivå, som var förutsättningen för tillstyrkande av statens bistånd förra året, föreligger icke. Det finns, såvitt jag kan förstå, ingen möjlighet att nå fram till något sådant, och under sådana förhållanden tror jag inte på att Helleforsbolaget någonsin kan komma att bli ett bärigt företag, förrän man eventuellt utifrån har hjälpt till med att avlyfta även den återstående delen av skulden, det vill säga obligationslånet. Det är en mycket tråkig situation. Jag kan fullt instämma med den föregående ärade talaren i hans beklagande av, att svårigheter eventuellt skulle uppstå för bygden där uppe. Däremot kan jag inte, tror jag, instämma med honom i hans tro på, att Hellefors skulle kunna bli ett ekonomiskt bärigt företag.

Saken ligger ju så till, att vinsten inte bara måste räcka till att betala en nödortftig ränta på kapitalet; om företaget skall bli bärigt, måste vinsten också räcka för så avsevärda avskrivningar, att man dels kan få medel till rationalisering, förbättring av anläggningarna och dels till återbetalning av skulderna, eller — om staten nu övertar bankskulden helt och hållet och omvandlar den till aktier — att de genom avskrivningarna hos företaget behålla medlen i varje fall skulle räcka till att betala den nödvändiga förbättringsprocessen och utvecklingen av anläggningarna. Skall företaget omedelbart börja att sätta sig i stora bankskulder för att kunna göra dessa nödvändiga förbättringar, äro vi inne på en väg, som enligt min mening vid nästa lågkonjunktur kommer att kräva en ny rekonstruktion av samma slag som den nuvarande. Nu finns det naturligtvis en möjlighet, att det kan utfalla på annat sätt. Om av någon anledning i världen skulle inträffa en exceptionell högkonjunktur — en sådan, som ingen nu vågar tro på — både i fråga om trä och järn, skulle naturligtvis utvecklingen kunnat bli en annan, och eventuellt så stora medel kunna hopsparas, att företagets framtid därigenom kunde tryggas. Men jag vågar för min del inte tro, att en sådan högkonjunktur kan väntas.

Jag tror nog, att man i rättvisans intresse bör erinra om, att den oerhörda utvidgning, som under kriget gjordes av Vargökoncernen liksom även av åtskilliga andra industriella företag, i hög grad berodde på den starka nedläggning av penningvärdet, som ägde rum under kriget. Kronan var ju faktiskt nere i 25 öre av förkrigsvärdet. Efteråt inträdde den stora deflationsprocessen, som ju de senaste åren bragt kronan upp till förkrigsvärdet och, beträffande speciella varor, till ett högre värde. Det är klart, att då skulderna för dessa företag hade gjorts i en krona, som var värd 25 öre, men sedan måste återbetalas i en krona, som var värd, låt mig säga, 65 eller 70 öre —

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

åtminstone var det någonting sådant, när svårigheterna för företagen inträdde — kan ju intet förutseende i världen hindra, att det uppstår katastrofer. Enligt min mening var det ingenting annat än rätt, att staten försökte hindra de katastrofer, som härrörde sig ur statens egen penningpolitik, då situationen tack vare den hade blivit sådan som den då var.

För min del är jag nu särskilt rädd för de nyinvesteringar, som enligt min mening måste göras i Hellefors. Sågverket måste byggas om och samtidigt därmed också flyttas. Man måste enligt min mening vidare hitta på någon ny sysselsättning där uppe, någon ny produktionsgren, som verkligen är lönande, en produktion av någonting, som kan bära de höga frakterna, om någon möjlighet att driva bruket överhuvud taget skall förefinnas. Det är kanske inte så alldeles lätt att göra detta i statens hand. Herrarna veta nog, att det är ganska besvärligt att sköta en ekonomisk verksamhet under statens högsta ledning. Det är nämligen så, att riksdagen ofta förbehåller sig rätt att besluta angående vissa saker, och ibland vågar ledningen — och det är kanske det vanligaste fallet — inte göra något, utan att den har inte blott regeringen utan också riksdagen bakom sin rygg. Det tar som bekant tid, innan man kan få ett riksdagsbeslut. Ofta utfaller det inte på det sätt, som den ansvariga myndigheten hade tänkt sig, och följaktligen går det inte så lätt att genomföra utvidgningar och omläggningar.

Jag skall inte i denna riksdagens elfte timme taga upp tiden med att gå in på en på siffror byggd utredning, utan jag skall bara sluta med att protestera mot de påståenden, som varit synliga i pressen, nämligen att här gällde det att skänka det bankinstitut, som har fordringar i företaget, 20 miljoner kronor. Det är helt enkelt inte sant, utan det är ett rent fantasteri. Om kreditkassan hade kunnat få ett bud på sina aktier — preferensaktierna utgöra ju 19½ miljoner kronor, och så har kassan också stamaktier på 1½ miljon kronor eller sålunda sammanlagt 21 miljoner kronor — ett bud, hur uselt som helst, ifrån någon utomstående på dessa aktier, skulle vi givetvis hava rekommenderat en försäljning av aktierna till anbudsgivaren. Men här finns det faktiskt ingen, som vågar köpa dessa aktier med medvetandet om, att inköpet av aktierna medför dels skyldighet att svara för den bankskuld, vilken det nu är fråga om att staten skall betala, och dels att anskaffa medel för eventuell utveckling av företaget. Det ligger ingen mening i det påståendet, att dessa aktier hava ett värde av 20 miljoner kronor. Lika gärna kan vederbörande skriva 20 miljoner på ett papper, stoppa det i fickan och känna sig som tjugufaldig miljonär! Det är precis lika sant som ett påstående i den riktningen som framkommit i pressen om Helleforsaktiernas värde! Det är klart, att situationen kan bli sådan, att preferensaktierna få ett värde. Jag vill inte förneka, att så kan komma att bli förhållandet, om konjunkturutvecklingen tar den riktningen, men så mycket är säkert: 20 miljoner komma dessa aktier aldrig att bli värda.

Herr Stendahl: Herr talman! När vi för ett år sedan hade att behandla samma ärende, som nu föreligger, fastän i en annan form, var det ingen, som vågade påstå, att staten gav sig in i en god affär, utan det påpekades ytterligt starkt ifrån alla de håll, där man talade för bifall till den då föreliggande kungl. propositionen om stöd för Helleforskoncernen, att det var sociala synpunkter, som voro den huvudsakliga anledningen till den kungl. propositionen. Därjämte önskade man ge koncernen ett andrum på ett år för att närmare kunna undersöka och pröva dess verkliga ekonomiska läge, vilket man icke kunnat få ett ordentligt grepp på under den tid, som stått till förfogande för utarbetandet av propositionen. Riksdagen beslöt, som vi alla veta, att

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

bifalla den kungl. propositionen. Det kapital, som behöfves för att hålla rörelsen löpande under ett år, ställdes till förfogande, och nu föreliggande erfarenheterna av detta års drift.

Om vi då till att börja med se på sakens ekonomiska sida, erinra herrarna sig kanske, att det vid föregående års riksdag uppgavs, att staten förmodligen hade ett kapitalvärde av 5 miljoner kronor kvar i sitt Helleforsengagemang. Nu har detta belopp minskats med förlusten för detta år, 1,600,000 kronor, och sedan har på något icke förklarligt sätt ungefär 1 miljon försvunnit så där mellan fingrarna, som mycket lätt händer, när det gäller så stora affärer som dessa, utan att man egentligen kan ange, hur det har gått till. När det gäller affärer av detta omfång, äro ju både en, två och fem miljoner knappast någon marginal, åtminstone då det är fråga om underskott. Det kan vara en marginal på plus, men det kan lika väl vara samma belopp på minus. Det har ju visat sig, att de ha fått rätt, som vågade säga, att det inte skulle dröja så värst många år, innan det kapitalvärde på fem miljoner kronor, som man i motsats till deras egen uppfattning för ett år sedan påstod finnas i företaget, automatiskt inom ett fåtal år skulle komma att förvandlas till ett klart minus. Nu ha således dessa fem miljoner kronor, även om vi tillåta oss de mest sangviniska beräkningar, gått ned till ungefär hälften. Enligt min uppfattning har denna tillgång på fem miljoner aldrig funnits, utan vi stodo redan förra året på ett minus, och då kunna herrarna förstå, på vilket minus jag anser att företaget för närvarande befinner sig. Men det är en personlig uppfattning, och jag skall inte strida med någon om den.

Säkert är emellertid, att om en rekonstruktion, som skall ha någon som helst bärande kraft, skall göras, måste aktiekapitalet på ungefär 30 miljoner kronor praktiskt taget avskrivast helt och hållet. Om man för att undgå vissa stämpelavgifter och dylikt bibehållit ett litet belopp av detta aktiekapital och sedan tecknar ett nytt belopp, är en sak för sig. Det är ingenting, som har praktisk betydelse beträffande värdet av aktierna i och för sig. Om man sedan skall få någon fason på detta företag, skola, sedan aktiekapitalet praktiskt taget avskrivits, de nuvarande skulderna förvandlas till nya aktier, och så skall man skaffa sig en ny stor bankskuld för att med detta rörliga kapital företaga den rationalisering eller nyinvestering, som behöves för att göra företaget bärande. Hur man under sådana förhållanden kan säga, att aktierna skulle ha ett värde av 20 miljoner kronor, som någon påstått — det har dess bättre icke sagts här i kammaren, ty så ovederhäftiga uppgifter får man sällan höra här — eller, såsom bankoutsrottets ärade ordförande sade, ett värde av 2,600,000 kronor, övergår mitt förstånd. Aktierna ha intet värde, den saken tycker jag ändå, att vi kunna vara tämligen ense om. Om man nu vill, att staten skall behålla de objekt, som det här är fråga om, beror det alltså icke på, att man icke vill skänka Skandinaviska banken så och så många miljoner, utan det beror på att man, när staten nu har dessa objekt i sin hand, ändå vill taga vara på de fördelar, som dessa kanske kunna erbjuda. Och vore det så, att staten hade någon som helst utsikt att kunna sköta den saken på ett ekonomiskt någorlunda riktigt och tillfredsställande sätt, kunde man till och med från min sida ge sig in på att resonera om saken. Men när man som jag har den uppfattningen, att vad det här gäller, är staten minst av alla lämpad att sköta, förstå herrarna, att man går på avslag.

Nu skall jag försöka att ge en liten smula bevis för att det verkligen är sant som jag säger, att staten, när det gäller Helleforskoncernen, har doku-
menterat sig som inkapabel att sköta densamma. Ordföranden i bankoutsrottet påstod, att orsaken till Helleforskoncernens betryck var misskötsel

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)
ifrån privatkapitalets sida. Någon sanning ligger det i detta påstående, men det är högst halva sanningen. Det är ingen tvekan om att många under den högkonjunktur, som rådde vid slutet av och strax efter det stora världskriget, mer eller mindre ledo av ekonomisk yrsel, och det är ingen tvekan om att denna satte sina spår även i konstruktionen och skötseln av Helleforskoncernen, innan staten övertog engagemanget. Så långt äro bankoutskottets ärade ordförandes påståenden riktiga. Men hur många år sedan är det som staten övertog Helleforskoncernen? Det är väl åtminstone tio år sedan, skulle jag tro, om inte mer, och om allas vår vän herr Åkerberg på Örebrobanken ville vara snäll och skaffa sig en liten statistik över hur koncernens skuldsättning har ökat år för år under statens egid, kanske han utan vidare skulle medgiva, att hans påstående nog var en liten smula — vad skola vi säga för att inte vara för stränga? — förhastat.

Ett ytterligare bevis för att det inte är meningen att skänka banken någonting från deras sida, som yrka avslag på den kungl. propositionen, är, att banken i fråga om det största belopp, som någon, som gör anspråk att vara vederhäftig, vill påstå här skulle finnas kvar av statens engagemang, nämligen 2,600,000 kronor, säger: »det finns ingenting kvar av aktierna. De äro värdelösa. Och dessutom ha vi en fordran på i runt tal 16 miljoner kronor, varav ungefär 5 $\frac{1}{2}$ miljoner sakna täckning.» Man säger alltså, att i stället för att det finns 2,600,000 kronor kvar, är det totalförlust för ägaren och en befarad förlust för banken på 5 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Nu vill jag lika litet som herr Åkerberg eller någon annan ge banken i fråga några stora gratisprenter, men jag ser saken på det sättet, att i stället för att det är utskottsmajoriteten, som vill ge banken en present på 2,600,000 kronor, är det tvärtom reservanterna, som efter ett oriktigt bedömande av saken stå i beråd att giva banken en present på 5 $\frac{1}{2}$ miljoner, något som vi inte vilja vara med om.

Jag vill inte förneka, att om man rekonstruerar bolaget på ett klokt sätt, antagligen i den riktning, som på sin tid av styrelsen för Helleforsbolaget skisserats och här av mig i huvudsak återgivits — kanske med någon liten divergens — om man sköter det bra, kopplar av de mest förlustbringande branscherna och gör nya stora kapitalinvesteringar, vilka enligt min beräkning utan tvekan måste överstiga 5 à 6 miljoner kronor, är det möjligt, att man under icke alltför dåliga konjunkturer kan få affären att gå ihop och kanske lämna någon liten vinst. Men majoriteten har alldeles bestämt den uppfattningen, att så fort det inträder aldrig så litet ofördelaktiga konjunkturer, är det mycket tveksamt, hur det kommer att gå för företaget. Risker är oerhörd enligt vår uppfattning, och det är en orsak till att vi anse, att man nu bör sluta att utsätta sig för ytterligare risker, taga sin förlust och abandonnera och be någon annan, som har lust eller, rättare sagt, är tvungen för att åtminstone få tillbaka något av sitt kapital, att taga vid och se om han kan vara duktigare än sina företrädare.

Här vore oerhörd mycket att säga om dessa saker, men som vi nu ha det ställt, herr talman, ber jag att få begränsa mig till vad jag här anfört och yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Wigforss**: Då det föreliggande förslaget är framlagt av regeringen och då det utan tvivel kan råda mycket delade meningar om den riktiga ståndpunkten, kanske jag får lov att försöka formulera de skäl, som ha förmått regeringen att taga denna ståndpunkt, nämligen att söka behålla Hellefors i statens ägo.

Jag behöver inte understryka vad den förste talaren här har sagt, att det

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

inte är fråga om att staten skall ge sig in i en ny affär, utan helt enkelt fråga om huruvida man skall lämna den äganderätt, som man har, till ford-ringsägarna eller ej. Jag tror, att den känslan är ganska allmän i denna kam-mare, även om herr Örne inte gav något uttryck därför, att det är en mycket, mycket ledsam situation för staten, att den, sedan den en gång för att hjälpa en enskild bank har satsat, låt mig säga 20 miljoner kronor, efter ett antal år utan någon ersättning skall återlämna det objekt, för vilket pengarna givits ut, till en av de enskilda bankerna. Jag tror inte, att man har någon starkare grund för att påstå, såsom herr Örne gjorde, att eftersom förlusterna för före-taget eller, låt mig säga, hela den dåvarande situationen hade uppstått till följd av statens penningpolitik, vore staten åtminstone moraliskt sett för-pliktad att rädda företaget. Jag tror, att den ståndpunkten är praktiskt taget ohållbar, och den borde väl i alla händelser ha kompletterats med den andra sidan av saken, nämligen att de alldeles oberättigade vinster, som gjordes av enskilda på grund av inflationen, i så fall borde ha tillfallit staten. Jag tror också, att den ståndpunkten är orimlig.

Men om sålunda den känslan förefinnes, att det är ett mycket, om jag får an-vända ett vulgärt uttryck, försmädlig situation för staten att på detta sätt först köpa ett företag för 20 miljoner kronor och sedan lämna det ifrån sig för in-genting, så får den naturligtvis icke vara avgörande, för vilken ståndpunkt man till sist intar. Och jag tror inte heller, att det till sist har varit sådana känslöstämningar, som varit avgörande för regeringen. Men jag skall gärna erkänna, att när man på många håll har reagerat emot denna proposition på ett sätt, som om det innebure någonting inte bara ekonomiskt oförsvarligt utan rent av moraliskt förkastligt, att staten försökte behålla den egendom, som den fått i sina händer, och när man, ifrån den opinionen, som väl borde re-presentera även det allmännas intressen, omedelbart förklarar, att här inte finns något som helst värde, utan att var och en, som försöker att behålla företaget i statens hand, begår ett brott emot det allmänna, tror jag, att det finns anledning att inlägga en gensaga däremot. Om det nämligen — vilket man ändå inte kan bestrida — hade funnits någon möjlighet att få den en-skilda banken att betala ett visst pris för de ifrågakvarande preferensaktierna, skulle den möjligheten helt och hållet ha försvunnit i samma ögonblick som den eventuella köparen fick klart för sig, att något sådant pris aldrig komme att behöva betalas, därför att de, som hade bestämmanderätten, inte trodde, att aktierna hade något värde. En av de svårigheter, som jag erkänner äro förbundna med statens affärer, vilket herr Stendahl även påpekade, är just, att allting måste ske i offentlighetens ljus. Man kan inte få ut det pris, som en enskild ägare eventuellt skulle kunnat få ut under liknande förhållanden.

Jag skall även belysa, hur frågan ställer sig från den andra utgångspunkten. Om det alltså vore så, att utsikterna till förlust vore så stora, som man har sagt här och som nu senast hävdats från herr Stendahls sida, och om banken verk-ligen vore lika övertygad som majoriteten inom utskottet, att det kommer att bli en förlust — kanske på fem miljoner, kanske till och med däröver — vore det märkvärdigt, om inte banken i den situationen skulle ha givit staten ett bud och sagt: »slippa vi undan att övertaga det här företaget, skola vi redu-cera vår fordran på staten.» Något sådant har inte skett, bortsett från att man avstått ifrån den summa, som banken under detta år har satsat för att hålla företaget i gång. Jag tar det som ett tecken på att man i bankens ledning icke är lika övertygad som majoriteten i utskottet om att aktierna i företaget faktiskt sakna värde. Men därom kan man tvista, och jag skall inte upphålla mig längre vid den saken, utan övergå till frågan om vilka skäl, som kunna anföras för och emot ett bibehållande av företaget i statens hand.

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

Det är klart, och det har tagit sig uttryck också i den tveksamhet, som även i propositionen kommer till synes, att om staten behåller företaget, kan man icke underlåta att räkna med risk för förlust. Det vore oriktigt, om kammaren fattade beslut i denna fråga under intrycket av att en sådan risk saknas, det är alldeles uppenbart. Men samma risk föreligger naturligtvis för den enskilda banken, om den blir företagets nye ägare, och frågan är bara, vem som skall täcka den eventuella förlusten. Då kan man säga, att förlusten i ena fallet får täckas av staten, d. v. s. av alla medborgarna i form av de skatter, som måste upptagas för ändamålet. Jag är inte säker på att inte åtskilliga i denna kammare tänka sig, att om förlusten går ut över banken, kommer den att täckas av de enskilda aktieägarna, och så har svenska folket ingenting med den saken att skaffa. Jag tror inte det förhåller sig på det sättet. Om man ser på de avskrivningar, som våra enskilda banker gjort sedan år 1920, torde man finna, att de uppgå till ungefär 1,100 miljoner kronor. Är det någon, som tror, att de väsentligen täckts av enskilda aktieägare i bankerna? Nej, de ha år för år täckts genom de vinster bankerna kunnat göra genom att hålla utlåningsräntan hög och inlåningsräntan relativt låg. Det är således svenska folket i sin egenskap dels av låntagare och dels av insättare i bankerna, som även i det fallet får täcka förlusten. Nu kan man ju säga, att vad de enskilda låntagarna och de enskilda insättarna få betala, ha statsmakterna inte direkt att göra med, och jag bara anför det som en liten bakgrund för bedömandet av frågan. Det är inte så, att det å ena sidan är några vissa affärsdrivande, som i detta bestämda fall få satsa pengarna, och å andra sidan den stora allmänheten, representerad av staten, utan det är i grund och botten den stora allmänheten i vilket fall som helst.

Vad som främst har avgjort deras ståndpunktstagande, som icke velat lämna företaget i bankens ägo, har varit oro för de konsekvenser, som skulle kunna följa av en överlåtelse i någon form. Ett nedläggande av företaget är överhuvud taget otänkbart, men man kunde befara en inskränkning av driften i vissa hänseenden. Nu svarar man från den andra sidan, att en sådan risk inte föreligger, och jag är alldeles övertygad om att den risken inte föreligger just nu. Läget var ett annat för ett år sedan, och det förklarar kanske, varför man i riksdagen var villig att medge det där uppskovet på ett år. Man ansåg, att om någonting skulle ske just då, hade de sociala konsekvenserna blivit mycket otrevliga. Nu föreligger inte de riskerna för ögonblicket, det är jag alldeles övertygad om. Banken komme säkerligen att tills vidare uppehålla driften i samma utsträckning, som skulle ske, om staten behölle företaget. Förutsättningen härför är emellertid, att de konjunkturer, som nu råda, fortfara, så att det alltså kan vara lönande att uppehålla driften. Men är det så, kan man knappast underlåta att tillskriva aktierna ett visst värde.

Jag skulle tro, att även herr Stendahl kan vara överens med mig därom, att om man kunde ha någon garanti för att den nuvarande konjunkturen fortsätter, finnes det inte någon större anledning för staten att lämna företaget i bankens hand. Men under den förutsättningen komme under alla förhållanden inga sociala konsekvenser att uppstå, det är riktigt. Om återigen den andra förutsättningen vore för handen, att tiderna förändrades och företaget inte bleve lika bärigt, som det är för ögonblicket, då inträder förlustrisken för staten, det är sant. Men då inträder också risken för de sociala konsekvenser, om vilka vi talade. Då det är mycket möjligt — och jag kan inte underlåta att tillskriva den omständigheten en icke obetydlig vikt — att det läget kan inträda, där kostnaderna för det allmänna för att motverka och lindra den arbetslöshet, som uppstår, då banken nedlägger företaget, bli minst lika stora som eller större än de förluster, som kunna uppkomma ge-

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

nom att staten får driva företaget, vilket under de förhållandena icke är bärigt.

Det är tydligt, att när herr Örne säger, att det inte är möjligt att få ut något som helst pris för aktierna, och tar det till bevis för att aktierna sakna värde, hänger det också på till vilken tidpunkt man förlägger det resonemanget. Det är alldeles uppenbart, att det inte i år och naturligtvis ännu mindre i fjol har kunnat uppbringas någon köpare, som överhuvud taget velat ge något pris, det erkänner jag. Men det är väl icke herr Örne obekant, att det inte var så många år sedan kreditkassan skulle ha kunnat sälja preferensaktierna i Hellefors för ett högst betydande belopp, visserligen inte tjugu miljoner kronor, ty det tror jag ingen har talat om, men ett mindre belopp. Det må vara med den saken hur som helst, jag säger detta bara för att erinra om att det en gång har varit bättre tider, då spekulanter funnits, och vem vet, att det inte, om det blir bättre tider igen, kan finnas folk, som vill köpa aktierna?

När vi inom regeringen ha vägt det ena skälet emot det andra, ha vi trots all den tveksamhet, som måste råda, inte varit beredda att taga, jag vill inte säga de ekonomiska förlusterna, ty om det skulle bli något litet värde på aktierna eller icke bli något sådant värde, rör sig detta ändå inte om så betydande kvantiteter, att det i och för sig skulle kunna vara avgörande, men vi ha inte varit beredda att taga de risker i socialt hänseende, som skulle kunna följa av ett överlåtande av bolaget till banken, och av den anledningen ha vi velat hemställa till riksdagen att övertaga skulderna och behålla företaget i statens ägo. Jag tror, att man kan försvara den ståndpunkten, även om jag mycket väl förstår dem, som hamna i den motsatta ståndpunkten. Jag önskar för min del, att kammaren fattar samma beslut, som andra kammaren fattade i går.

Herr Hansén: Herr förste vice talman! Då man under debatten i denna fråga gjort gällande, att det inte är fråga om ett förvärv, utan om ett avhållande av äganderätten till Hellefors, synes mig detta icke vara den riktiga definitionen av förhistorien till denna affär. Det var ju i verkligheten omsorgen om insättarna i Värmlandsbanken, som på sin tid föranledde statsmakterna att träda till bankens stöd, och sedan det stödet givits, stodo inga bättre säkerheter att erhålla för statens uppoffringar än bankens fordran hos Helleforsbolaget.

Man kommer sålunda enligt min mening sanningen närmare, om man säger: i dag gäller det ett konstaterande av att staten den gången fick ett värdelöst hypotek. Staten har således icke förvärvat aktierna vare sig för att hjälpa Helleforsbolaget eller, som det väl då hette, Wargöns Aktiebolag eller för att sörja för bygden och dess folk, utan den har tagit det hypotek, som bjöds, då den i en viss situation nödgades hjälpa ett bankrutterande bankföretag och därigenom blivit ägare av preferensaktierna i Helleforskoncernen.

Nu har man också anlagt principiella synpunkter på frågan och ifrågasatt, huruvida staten som sådan skall driva ekonomisk verksamhet eller icke. Jag nödgas säga såsom en av ledamöterna inom utskottet, att detta icke har varit den avgörande synpunkten. För egen del vill jag tillägga, att staten, såsom vi alla veta, sedan lång tid tillbaka drivit en så vittgående ekonomisk verksamhet, för vilken vi alla, vilken partiåskådning vi än företräda, äro ansvariga, att man icke lärer kunna låta den synpunkten bliva principiellt avgörande för huruvida staten skall driva det ifrågavarande företaget eller icke. Det är sedan en annan sak, huruvida man vid bedömande av vem som har större förutsättningar för att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt fortsätta rörelsen

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

i fråga nödgas i likhet med herr Örne fastslå, att särskilt i det speciella fall, som här föreligger, de mindre förutsättningarna onekligen ligga på statens sida.

Man diskuterar vidare värdena, och herr Åkerberg sade i sitt första anförande, att företaget kunde dock med nu rådande konjunktur ge en förräntning av 4.3 procent. Ja, men det står mycket riktigt angivet: »med undantag för bankskulden». Och detta företag finansieras inte av de 16 miljoner, som det här är fråga om, utan därtill kommer ett obligationslån på i runt tal 14 miljoner eller, som balansen visar, en sammanlagd summa på 31 miljoner, och räknar man 4.3 procent på den summan, får man en brist på ett betydande belopp, som visar, att företaget inte kan förränta det kapital, man nödgas investera för att upprätthålla driften.

Nu tror jag mig kunna försäkra, att ingen i utskottet underskattar storleksordningen av denna fråga och dess utomordentliga betydelse för den bygd, vari dessa egendomar äro belägna, men det kan ju å andra sidan icke förtänkas oss, att vi nödgas tillmäta den allra största betydelse åt de omständigheterna, att bolagets styrelse, som måste anses känna till denna koncern ingående och kunna bedöma dess framtidsmöjligheter, uttryckligen avrått staten från att engagera sig ytterligare i denna affär, att vidare styrelsen för kreditkassan, kommerskollegium och riksgäldsfullmäktige likaledes — i sistnämnda fall dock med ett par reservanter — bestämt avstyrkt ett vidare engagemang. Då till allt detta kommer, att bolagets styrelse fastslår, att det för närvarande icke föreligger sociala skäl, och det siffermaterial, som lägges upp här, icke ger sannolika skäl för att staten har några möjligheter att återvinna någon ting av de förlorade miljonerna, då bör det vara rätt begripligt, att utskottet icke kunnat ta på sitt ansvar att tillråda riksdagen att gå in för att definitivt förvärva detta företag.

För min del skulle jag vilja säga, att det kan befaras att det tyvärr inte blir det sista ordet, som sägs i riksdagen i denna fråga, vilket beslut som än må fattas här i dag. Skulle beslutet bli detsamma, som andra kammaren har fattat, kan man nog fastslå alldeles bestämt, att det icke är sista gången, som riksdagen sysslar med frågan. Nu gäller det bara en begäran om anslag att lösa ut Skandinaviska banken, men det är inte sagt, hur man skall skaffa driftskapital, betala obligationslån o. s. v. Naturligtvis kan företaget drivas, genom att man lånar penningar i bankerna och hypotiserar egendomen på nytt, men huruvida staten skulle vilja bedriva verksamheten på det sättet, vill jag lämna osagt.

Men det är heller inte sagt, om riksdagen bifaller sammansatta utskottets förslag, att frågan inte kommer tillbaka på ett eller annat sätt. Skulle så ske, skulle detta bevisa, att icke ens i den privata företagsamhetens hand detta företag kunnat göras ekonomiskt bärigt, och tyvärr måste jag säga, att, i den mån jag kunnat skapa mig en uppfattning därom, allt tyder på att svårigheterna äro högst betydande. Skulle emellertid alltså trots de självfallna ansträngningar, som banken nödgas sätta in för att först och främst rädda det egna kapitalet och sedan om möjligt göra företaget räntebärande, detta försök misslyckas, då är jag också av den meningen, att det gäller en för stor och folkrik bygd, för att man skulle kunna tänka sig annat än att staten måste på ett eller annat sätt taga frågan under förnyad omprövning och träda emellan. Men även med den risken för ögonen tillåter jag mig resonera som så, att i dag bjuds det staten att förvärva bankens innehav för 16 miljoner kronor i runda siffror, och den dag, då det visar sig icke vara möjligt efter ett nytt kraftigt försök i privat ägo att göra detta företag räntebärande, lär det icke bli dyrare för staten, om staten då av sociala skäl nödgas förvärva detsamma.

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

Jag kan inte finna, att, som frågan ligger i dag, man har hållbara skäl för att gå in för ett bifall till den kungl. propositionen, och herr statsrådet själv har ju, såsom framgår av propositionen, intagit en tveksam hållning. Jag vill gärna medge, att jag finner det mycket naturligt, att statsrådet och regeringen öfverhuvud taget icke velat taga ansvaret själva utan överlämnat det åt riksdagen.

Av skäl som jag nyss anført och vad i ärendet i övrigt förekommit får jag emellertid, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Hamrin* och *von Stockenström*.

Herr Ström, Fredrik: Herr förste vice talman! Jag är övertygad om att denna sak, alldeles som den siste ärade talaren sade, kommer igen, vilket beslut som än må fattas här. Då hela riksdagen står i uppbrott och man har forcerat ärendet så, att man icke haft tillräcklig tid för de överläggningar, som man borde ha haft, synes det mig dubbelt betänkligt, att, då man i en sådan situation fattar ett beslut, som innebär antingen ett erkännande av att det finns ett värde eller ett uttalande, att det icke finns något värde i dessa aktier, man går att avhända staten det värde, som åtminstone i framtiden och under vissa tänkta utvecklingsmöjligheter kan ligga i dessa aktier. Det är, synes det mig, ändå ganska starka skäl, som bankoutskottets ordförande å reservanternas vägnar och finansministern ha framfört, och just den omständigheten, att båda dessa talare öppet ha erkänt de svårigheter, som staten har att dragas med i denna situation, ger åt deras ord en ökad tyngd, när de nu ändå tillråda kammaren att icke på sätt, som är föreslaget, avhända staten denna egendom. Staten har ju fått denna väldiga domän med dess industriverk efter stora utlägg för den bank, som under förra krisen befann sig i svårigheter, och det måste psykologiskt ha en ganska mäktig inverkan ute bland vårt folk, om man nu utan tillräcklig överläggning går att lämna bort dessa väldiga natur- och industririkedomar, om vilka man icke vet, huruvida de icke i framtiden dock komma att få ganska betydande värde för staten. Jag tänker mig den situationen, att det skulle kunna inträffa, att Grängesbergsbolagets malmfält på grund av en särskild konjunktursituation skulle åsamka staten väsentliga tillfälliga förluster eller omkostnader och att man då komme och föresloge, att man skulle överlämna dessa naturrikedomar åt en enskild bank. Jag undrar, vad svenska folket skulle tänka om en riksdag, som i något slags panikstämning ginge in för att avhända staten en sådan egendom, även om den tillfälligtvis droge förluster. Nu vill jag ju villigt medge, att jämförelsen haltar och att man icke kan utan vidare dra paralleller, men principiellt sett synes det mig icke, som om skillnaden vore så avsevärd.

Jag kan icke finna annat än att om det vore så alldeles värdelöst för staten att behålla denna egendom, skulle nog den bank, som nu står i beråd att övertaga hela denna drift, inte reflektera på att göra detta, ens om den skulle nödgas riskera vissa förluster genom att avstå därifrån, utan detta, att det dock erkänts här från alla parter och alla talare, att det finnes utsikt till att det enskilda initiativet här skulle kunna ro företaget i land, ger vid handen, att det måste finnas någon möjlighet också för staten att göra detta. Jag kan inte tro, att staten har sådana oerhörda svårigheter, jämfört med banker och andra enskilda företag, att klara upp en sådan sak, som man här velat göra gällande. Jag tycker, att även om staten har utsikt att få satsa vissa kapital, så är det dock bättre, att staten gör det åtminstone för att vinna tid och se, om inte en högkonjunktur kan ge större värden åt statens egen-

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

dom, än vad man nu vill göra gällande, att den besitter, och, som finansministern betonade, det kan komma en situation, där staten får i arbetslöshetsbidrag och där kommunerna få i fattigvårdsomkostnad betala ut väldiga summor till den befolkning, som blir lidande, därest en stark nedskärning av driften nu eller under kommande år skulle ske. Då får staten träda till, och vi hörde, att en högt värderad ledamot av bankoutskottet, den siste ärade talaren, icke var säker på att inte staten skulle kunna få träda till ännu en gång för att, utöver vad staten kanske får betala ut i arbetslöshetsbidrag och andra omkostnader, rädda åt denna stora folkrika bygd det företag, varom det nu är fråga. Men kan man inte då riskera, att banken har, kanske nödgad därtill, fått utsuga hela företaget på ett våldsamt sätt, så att staten, när den blir tvungen att härnäst taga om hand detta stora företag, kommer i en sämre situation och får sämre möjligheter att kunna tillgodose sina ekonomiska intressen.

Jag kan inte finna annat än att herr Stendahl med den omskrivning, som han är så skicklig i, ändå hade rätt, när han med en viss ironi, såvitt jag fattade honom rätt, ville göra gällande, att banken är en välgörare mot staten, om den tar emot det här företaget.

(Herr Stendahl: Den är så illa tvungen!)

Ja, det var nog en viss ironi från herr Stendahls sida. Jag tror ändå inte, att han kan göra gällande, att det är någon välgärning, som sker. Banken är så illa tvungen — ja visst, under vissa förutsättningar, men nog tror jag att, om staten här behöлле dessa värden, detta icke skulle innebära någon välgörenhet, som staten utövade mot banken, som ju herr Stendahl vill göra gällande.

Jag måste för min del yrka bifall till reservanternas hemställan och avslag på utskottets förslag.

Herr Åkerberg: Jag begärde ordet endast för ett par repliker.

Herr Örne förklarade, att Helleforsbolaget aldrig kan bli ett bärigt företag. Jag har svårt att förstå, hur herr Örne kan avgiva en sådan deklARATION, ty Helleforsbolaget har förut under många år varit ett bärigt företag. Varför skulle det inte kunna bli så även i framtiden, om det organiserades på rätt sätt. Jag förstår, att herr Örne's liberalistiska läggning gör honom motvillig mot ett fortsatt statsengagemang, men vad han hade att anföra till stöd för sin ståndpunkt, tyckte jag inte vara av någon särskild kraft.

Herr Stendahl gick lika bestämt i god för att aktierna inte hade något värde, men strax förut sade han, att när det gäller ett så stort företag kan man inte så noga säga, om siffrorna äro exakta, och om man säger, att det är 2.6 miljoners överskott, så kan det lika gärna vara en förlust. Ja, men det kan också lika gärna vara 5.2 miljoners vinst, när man anger 2.6 miljoners överskott, ty varför skulle det alltid svänga nedåt, herr Stendahl?

Nu anför herr Stendahl, att banken av sin nuvarande fordran på 15 miljoner har realsäkerhet för 10 miljoner, men inte för 5, och för dessa 5 miljoner kräver den statens borgen. Ja, om en bank t. ex. belånar en inteckning i en fastighet, går inteckningen ju aldrig upp till skorstenen. Den stannar i regel vid 50 procent, på sin höjd vid 65 procent, men inte kan man säga, att de 50 eller eventuellt 35 procent, som ligga över belåningen, icke ha något värde. Så är det väl också i detta fall; att banken inte vill belåna de värden, som ligga över de 10 miljonerna, är inte något bevis för att icke dessa värden finnas.

För övrigt vill jag påpeka, att banken vägrat förlängning av det kontrakt, som i fjol upprättades med staten. Detta tycker jag för min del är ett indicium på att banken önskar komma över företaget, men banken skulle givetvis

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

inte önska komma över företaget, om den inte ansåge, att det finns några värden i det, eljest skulle den, som finansministern mycket riktigt påpekade, vara angelägen att komma ifrån affären och t. o. m. ha gjort vilka medgivanden som helst till staten för att skjuta undan den bittra stund, då banken skulle behöva helt engagera sig för organiserandet och rekonstruktionen av Helleforsbolaget.

Herr Hansén sade i en replik till mig, att staten tog inte hand om Helleforsaktierna för att rädda Helleforsbolaget eller för att hjälpa bygden; den gjorde det för att hjälpa Värmlandsbanken. Ja, jag vill rikta den motfrågan till herr Hansén: varför ville staten hjälpa Värmlandsbanken? Var det för aktieägarnas skull? Nej, det var väl just för att hindra, att en katastrof för banken skulle vålla en katastrof för de företag, som voro beroende av banken, och för de många människor, som i sin tur voro beroende av dessa företag. Man kommer alltså, hur man än resonerar, fram till att det avgörande för statens engagemang var inte banken och dess aktieägare utan hela denna stora organisation, som så många människor voro beroende av, alltså bygden och dess företag.

Till slut sade herr Hansén, att det är inte sista gången, som vi behandla denna sak. Han tycktes mena, att det blir en katastrof under alla förhållanden, och jag tror han sade, åtminstone i utskottet, att nästa gång kan staten få detta företag för billigare pris, än den kan få det för närvarande. Ja men när den där nästa gången kommer, då staten skulle anse sig återigen böra engagera sig i Helleforsbolaget, vet man inte vad som kan ha inträffat. Då kan en stor katastrof ha gått fram över denna bygd. Då kan den naturliga organisation, som utbildat sig för nyttiggörande av dessa naturtillgångar, ha slagits i spillror. Staten kan nu, om den tar hand om detta företag, för ett mycket billigt pris garantera, att denna organisation under de närmaste tiderna fungerar perfekt. Hur mycket den kan komma att få betala för att återställa dessa värden i den framtid, herr Hansén drömmer om, det kan man inte veta.

Herr Trygger: Herr talman! Jag skall inte uppehålla kammaren länge. Jag vill bara säga, att jag förstår mycket väl den ställning, som finansministern intagit, och man märkte, att han vändades i den situation, i vilken han råkat beträffande detta företag. Det är för resten inte något egendomligt för detta fall, utan det gäller och har gällt om alla, vilka råkat in i affärer, som ha varit misslyckade, att det kommer en tidpunkt, när det gäller att avgöra: skall man satsa pengar ytterligare, eller skall man stoppa och draga sig tillbaka, ifall nu detta är möjligt? Och jag lärde mig av en gammal man, när jag var ung, att den, som överhuvud taget sysslar med affärer, icke skall hysa någon förskräckelse för att taga förluster och likvidera dem. Han bör vara mycket försiktig med att skicka goda pengar för att taga reda på dåliga. I stället har han att med den allra största omsorg söka objektivt bedöma situationen. Det är ju mycket tråkigt för en person, som har ett stort kapital i ett företag, vilket han anser såsom en sin egendom, att släppa det och draga sig tillbaka tomhänt, men det är dock ofantligt mycket bättre att göra detta än att satsa nya pengar och förlora kanske resten av vad han äger.

I detta speciella fall är det ju två, som råkat illa ut: Skandinaviska banken och svenska staten, men om vi se på deras olika ställning, förefaller det åtminstone mig, som om det naturligaste av många skäl vore, att Skandinaviska banken redde upp denna affär. Staten har ju för sina insatser den sämsta ställningen, under det Skandinaviska banken har en bättre. För banken gäller det, att vad den satsar nytt, satsar den för att rädda sådant, som den har ganska stora utsikter att kunna rädda, men om staten återigen, som kommer

Ang. stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. (Forts.)

sist som aktieägare, satsar pengar, är det all sannolikhet för att därigenom komma inte statens förut satsade penningar att räddas, men däremot medverkar staten till att den, som kommer närmast före staten i rätt, nämligen banken, utan att behöva göra sig något särskilt besvär, får sina fordringar likviderade.

Jag tror icke alls på att en bank, så solid och under en så utmärkt ledning som Skandinaviska banken, skulle släppa detta företag utan vidare, där den är så engagerad, utan den kommer med all säkerhet att taga hand om det och ordna det på bästa sätt med den största sakkunskap, som överhuvud taget är möjlig. Då är ju svenska staten ifrån hela saken med den förlust, som redan föreligger.

Ja, det är naturligtvis, som jag sade ifrån början, ett tråkigt avgörande för statsmakterna, men det är, såvitt jag förstår, ett klokt avgörande. Redan i fjol, när jag på grund av omständigheterna försökte sätta mig in i denna sak, kom jag till det resultatet, att man redan då ej skulle satsa någonting ytterligare, och därför instämde jag i fjol i det yrkande, som herr Stendahl då gjorde. Men jag anser, att i år är det ännu starkare skäl för detta yrkande, och jag ber därför, herr talman, att få instämma med herr Stendahl och yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hansén: Herr talman! Endast en kort replik till min ärade vän herr Åkerberg.

Det är som bekant i främsta rummet för att skydda insättarna, som staten tid efter annan trätt emellan för att stödja banker, men jämväl för att undvika de rubbningar i det ekonomiska livet, som uppstå inom bankens verksamhetsområde vid ett sammanbrott. Det är inte insättarna i bankerna, som i första hand komma i bekymmersam situation i svåra tider i den meningen som förestavar statens ingripande till stöd för en viss bygds befolkning under kristid.

Vad sedan beträffar herr Åkerbergs yttrande om mina ljusa framtidsdrömmar rörande Helleforsbolaget, får jag säga, att det passar bättre herr Åkerberg än mig att drömma ljusa drömmar om Helleforsbolagets framtid. Jag har sagt, att *tyvärr* befarar jag, att det inte är sista gången, riksdagen kan få anledning att syssla med denna fråga, och i detta uttalande låg det sannernigen icke någon ljus framtidsdröm.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 65, i anledning av väckta motioner om tull å vissa slag av torkade eller saltade frukter;

nr 66, i anledning av väckta motioner om höjning av tullen å kaffe;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1934 ävensom en i ämnet väckt motion; samt

nr 68, i anledning av väckt motion angående revision av den direkta beskattningen till stat och kommun.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet, m. m., ävensom i ämnet väckta motioner.

*Förordnings-
förslag om
särskild skatt
å förmögen-
het m. m.*

I en den 23 februari 1934 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 200, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

dels förordning om särskild skatt å förmögenhet;

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 september 1928 (nr 373);

dels ock förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats en i anledning av propositionen väckt motion, nr 319 i första kammaren av herr *Bissmark*, i vilken hemställts, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte avslås.

Till behandling i samband med föreliggande proposition hade utskottet uppdragit två till bevillningsutskottet hänvisade, inom motionstiden vid riksdagens början väckta likalydande motioner, nr 230 i första kammaren av herr *Bissmark* och nr 428 i andra kammaren av herr *Hillgård*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i kungl. förordningen den 28 september 1928 om inkomst- och förmögenhetsbeskattning, att för fideikommissrätt värdet skulle beräknas, såsom om den fideikommitterade egendomen tillfallit fideikommissinnehavaren med nyttjanderätt.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med förklarande, att Kungl. Maj:ts proposition nr 200 icke kunnat oförändrad bifallas, samt med avslag å motionen I: 319 av herr *Bissmark* ävensom de likalydande motionerna I: 230 av herr *Bissmark* och II: 428 av herr *Hillgård*, antaga

1) det vid propositionen fogade förslaget till förordning om särskild skatt å förmögenhet med de ändringar, att 1, 2, 10 och 11 §§ erhöles den ändrade lydelse, som under punkten angivits;

2) det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i vissa delar av förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 september 1928 (nr 373); samt

3) det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) med den ändring, att slutbestämmelsen erhöles viss under punkten angiven lydelse.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»Mot förslaget till särskild förmögenhetsskatt hava från i ärendet hörda myndigheter framförts vissa betänkligheter. Av de på utskottets initiativ verkställda undersökningarna torde framgå, att denna kritik icke saknat fog. Såsom departementschefen uttalat är emellertid här fråga om en beskattning av allenast tillfällig natur, betingad av det nuvarande statsfinansiella läget. Med avseende härå och då andra mera lämpliga utvägar att ernå balans i budgeten icke i nuvarande läge kunnat anvisas, har utskottet ansett sig böra i princip biträda de med propositionen framlagda förslagen.»

Vid betänkandet hade reservation avgivits av herrar *Carlsson* i Gävle och *Olsson* i Golvvasta, som ansett, att utskottets motivering bort i nyss återgivna del hava följande lydelse:

»Mot förslaget till särskild förmögenhetsskatt hava från i ärendet hörda

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.) myndigheter framförts starka betänkligheter. Av de på utskottets initiativ verkställda undersökningarna torde framgå, att denna kritik icke saknat fog. Därest fråga varit om införande av en för framtiden bestående beskattning, hade enligt utskottets mening den nu valda utvägen icke bort ifrågakomma. Såsom departementschefen uttalat är emellertid här fråga om en beskattning av allenast tillfällig natur, betingad av det nuvarande statsfinansiella läget. Med avseende härå och då andra mera lämpliga utvägar att ernå balans i budgeten icke kunnat anvisas, har utskottet icke velat motsätta sig att de med propositionen framlagda förslagen i princip antagas. Då emellertid ett fortsatt uttagande av särskild förmögenhetsskatt, i den omfattning och den form, beskattningen enligt propositionen skulle erhålla, uppenbarligen komme att i hög grad skärpa olägenheterna av en dylik beskattning, har utskottet ansett sig böra uttala att, därest det statsfinansiella läget nödvändiggör en skärpt beskattning av förmögenhet jämväl under kommande år, detta icke bör ske efter de nu föreslagna linjerna.»

Dessutom fanns vid betänkandet fogat ett särskilt yttrande av herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Nilsson* i Landeryd, *Lithander*, *Velander*, *Hagström*, *Anderson* i Norrköping och *Brännström*, som bland annat uttalat, att enligt deras mening den ökning i den direkta beskattningen, som befundes nödvändig för budgetens finansiering, borde uttagas genom höjning av den statliga inkomst- och förmögenhetsskattens procenttal.

Herr **Nilsson, Johan** i Kristianstad: Herr talman! De bevillningsutskotts-betänkanden, som vi här hava att behandla i ett sammanhang, såväl de, beträffande vilka beslut nyss fattats, som det nu föreliggande och det strax därpå följande, syfta ju till att göra den sista avbalanseringen av budgeten. Det kan ju hända, att det har väckt förvåning, att icke ordet har begärts vid de betänkanden, varom vi nyss fattade beslut, då ju reservationer finnas fogade till dessa, och jag skall be att i allra största korthet få angiva anledningen till detta förhållande.

Det är nämligen vid varje riksdag och även i år så, att dessa ärenden ju inte kunna behandlas, förr än i riksdagens sista timme, och det har således av rent tekniska skäl befunnits vara önskvärt, att man om möjligt skulle kunna beräkna, hur dessa frågor skola komma att avgöras. På ett rätt tidigt stadium av utskottsarbetet tog jag i min egenskap av ordförande i bevillningsutskottet initiativ till att vädja till representanter för de olika partierna, att de skulle vara så vänliga att angiva sin ställning till dessa olika spörsmål. I sammanhang därmed tillsatte utskottet en delegation, bestående av representanter för de olika partierna, vilken delegation sedan skulle söka få besked av sina respektive partier, för att man skulle få reda på hur majoriteten kunde tänkas komma att ligga vid de olika frågornas avgörande. Det befanns då, att någon utsikt att få en tullförhöjning på frukt icke förefanns. Vi hade inte heller haft så stora tankar på att det skulle vara möjligt att göra något åt detta, och den tullsatsen kan ju i och för sig inte heller inbringa alltför stora belopp, men man skulle dock på den vägen ha kunnat få in ett par miljoner kronor. Beträffande kaffetullen däremot förväntade jag tidigare, att det skulle finnas majoritet inom riksdagen för en förhöjd kaffetull, och jag vill i sammanhang därmed säga, att högerns inställning, då det gällde att skaffa dessa 15 à 16 miljoner kronor, som voro nödvändiga för att täcka bristen i budgeten, var den, att man skulle taga ungefär hälften från kaffetullen och den andra hälften genom att höja den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter. Vi skulle då ha kommit upp till den gräns, som vi tidigare varit

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
vid, och man hade då gått den väg, som vid tidigare tillfällen beträts i liknande situationer, nämligen att vi tagit ungefär hälften vardera på indirekta och direkta skatter. I stället för att lösa frågan på det sättet, vilket jag för min del hade ansett vara det lyckligaste, har Kungl. Maj:t inte blott föreslagit, att den extra inkomst- och förmögenhetsskatt, som har varit i tillämpning under de två senaste åren och då ansetts såsom en tillfällig skatt, nu skall bibehållas, utan det har till och med yrkats på att den skulle höjas med inte mindre än 50 procent. Det föreligger även motioner om ännu större höjningar och inom utskottet funnos de, som påyrkade en sådan förhöjning. Men utöver detta ha vi fått en särskild förmögenhetsskatt, som skulle inbringa omkring 12 miljoner kronor, och Kungl. Maj:t har därtill lagt fram förslag om ökning av bouppteckningsskatten, vilket från början beräknats ge omkring 6 miljoner kronor, men som i nuvarande läge skulle ge ungefär hälften av nyssnämnda belopp.

När vi nu förhandlade inom utskottet och blevo förvissade om att man inte, vare sig ifrån frisinnat håll eller från bondeförbundshåll, kunde få något stöd för en förhöjd kaffetull, befunno vi oss i det tvångsläget, att vi fingo taga med några av de direkta skatterna. Det visade sig då, att det fanns majoritet för att man skulle bibehålla den extra inkomst- och förmögenhetsskatten. Det var ingenting att göra åt det, och det fanns också majoritet för den särskilda förmögenhetsskatt, varom förslag nu föreligger till avgörande. Men beträffande bouppteckningsskatten blev det majoritet för, att den skulle avslås och för att man skulle täcka den brist, som sålunda uppstod, genom att höja den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten med 5 enheter. Och det kommer ju att i samband med inkomstberäkningarna framläggas förslag om repartitionstalets höjande från 165 till 170, men därom kommer det att fattas beslut vid ett senare tillfälle.

Ja, jag har nu försökt att redogöra för hur ärendet har legat till i utskottet, och såvitt vi där ha kunnat bedöma, torde ärendet ligga till på samma sätt i kamrarna. Vi ha då icke ansett det vara lönt att driva till votering i de olika frågorna, utan vi få finna oss i att stanna vid de beslut, som utskottet kommit till. Men detta hindrar ju inte, att man, även om det inte gör någon nytta för denna gång, med tanke på framtiden måste hysa de allvarligaste betänkligheter emot det förslag, som nu kommer att antagas. För att i någon mån belysa detta skall jag be att få anföra ett par synpunkter i sammanhang med behandlingen av detta ärende.

Jag vill då erinra om, att jag har tidigare under årets riksdag, då det har framhållits här, att man borde gå på indirekta skatter på vissa produkter, varnat för att taga ut för mycket i skatt på vissa bestämda produkter, utan att man fick fördela det på olika skatteobjekt, och sålunda har jag önskat, att man skulle iaktta en viss måttfullhet, då det har gällt att höja beskattningen av vissa produkter. Jag ser, att herr Bergman är närvarande, och jag kan då få säga, att han och jag ha haft små skärmytslingar på detta område, där vi haft olika mening. Jag vill påstå, att följderna av att frångå denna kloka princip framstå säkerligen såsom uppenbara för nära nog alla, då det gäller t. ex. spritskatterna — nämligen olaga hantering — men de äro lika påtagliga och lika fördärvbringande beträffande de direkta skatterna, d. v. s. om dessa skärpas så avsevärt på ett särskilt område, att konsekvenserna för de därav berörda skattebetalarna framstå såsom klart orättvisa. Riskerna skärpas ytterligare, om såsom enligt det föreliggande förslaget skatten på en gång höjes så kraftigt, att, på sätt framgår av utskottets utredningar, åtskilliga skattebetalare skulle få sin skatt förhöjd med ända till 50 procent av den nu utgående.

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)

Jag skall här göra ett försök att illustrera, huru de nuvarande jämte de föreslagna förmögenhetsskatterna belasta förmögenheterna delvis i förening med utgående inkomstskatter. Jag ber om överseende, om jag tröttar kammaren med en del sifferuppgifter, men resultaten belysa så kraftigt skattens orättvisa verkningar, att jag ej velat undanhålla dem.

Enligt bolagsskatteberedningens beräkningar skulle vid 1931 års taxering omkring 16 miljoner av inkomst- och förmögenhetsskatten belöpa sig å förmögenheten, en siffra som möjligen är för hög i fråga om årets taxering. Läger man härtill den skatt, som belastar förmögenheten genom extra inkomst- och förmögenhetsskatten, kan man lågt räknat uppskatta den nuvarande förmögenhetsskatten till 20 miljoner kronor. Den nu föreslagna skatten beräknas inbringa 12 miljoner och i direkta förmögenhetsskatter skulle alltså uttagas 32 miljoner. Realiter utgör emellertid även skatten å arv och gåva en förmögenhetsskatt. Denna skatt är beräknad till 25 miljoner, och hela det belopp, som årligen uttages av förmögenheten, utgör därför 57 miljoner. Den deklarerade skattepliktiga förmögenheten har för år 1930 beräknats till cirka 14 miljarder, ett belopp, som nog är i överkanten om hänsyn tages till förhållandena år 1933. Den genomsnittliga skattebelastningen å förmögenhet kan alltså uppskattas till ungefär en halv procent av förmögenheten. Vid denna genomsnittssiffras beräkning har jag emellertid bortsett från att avsevärda förmögenhetsbelopp äro undandragna omsättning — exempelvis stiftelser och fonder tillhöriga förmögenheter; jag tänker på en så stor stiftelse som Nobelstiftelsen — och de bli således icke förmål för någon arvsskatt. Den verkliga genomsnittsbelastningen å enskilda tillhörigt kapital är därför ännu högre.

En klarare bild av förmögenhetsbeskattningens verkningar erhåller man, om man kan få fram toppbelastningen genom beskattning av förmögenheten i förening med beskattning av förmögenhetens avkastning. Av en i propositionen å sid. 88 återgiven utredning framgår, att de båda förmögenhetsskatterna — sextiondelen jämte den särskilda — tillhoppa kunna överstiga en procent av förmögenhetsbeloppet. Under förutsättning att kommunalskatten utdebiteras efter 9 procent kan skatten å en persons inkomst uppgå till högst 42 procent av hela den taxerade inkomsten — å den överst liggande inkomstdelen kan belastningen uppgå till 47 procent. Kalkylerar man, att normal avkastning å förmögenheten ungefärligen sammanfaller med riksbankens diskonto — en högre avkastning är i större eller mindre grad kompensation för ett riskmoment — har man för närvarande att räkna med en avkastning av kronor 2:50 å ett kapital av 100 kronor. Frånräknas inkomstskatten, 42 procent av 2:50 eller kronor 1:05, samt förmögenhetsskatten, minst 1 krona, återstår högst 45 öre, sedan vederbörande i skatt betalt 2 kronor och 5 öre. Tager man vidare hänsyn till arvsskatten, som för en så stor förmögenhet, varom här är fråga, icke kan räknas lägre än till 1 å 2 procent för år, framgår det otvetydigt, att skatten å förmögenhet kan komma att vida överstiga avkastningen och sålunda innebära en konfiskation av kapitalet. Med alldeles särskild hårdhet drabba förmögenhetsskatterna i jordbruk, framför allt det större, nedlagd förmögenhet.

Finansministern har visserligen räknat med en normalavkastning å förmögenhet av 5 procent. Är detta att tolka så som om han utgått från, att den provisoriska förmögenhetsskatten skall tillämpas ända till dess vårt diskonto åter når denna höjd? Räknar jag med denna avkastning i nyssnämnda exempel, blir resultatet, att den skattskyldige i årliga skatter får betala över 3 kronor och får behålla ungefär 1 krona 85 öre, vilket belopp väl i sin helhet torde slukas av arvsskatten.

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)

Mot bakgrunden av dessa siffror är det ej ägnat att förvåna, att de av utskottet verkställda utredningarna lämnat ett i flera hänseenden ganska uppseendeväckande resultat. Jag vill ej trötta kammaren med ytterligare sifferuppgifter utan anser mig på denna punkt kunna hänvisa till det av mig m. fl. avgivna särskilda yttrandet till utskottets betänkande. Jag kan inskränka mig till att omnämna, att därest utskottets förslag till skattehöjningar bifallas, en i Stockholm bosatt person med en inkomst av 235,000 kronor och vilkens förmögenhet lämnat normal avkastning, skulle hava att erlägga över 60 procent av sin inkomst i årlig skatt. Den sjunkande avkastningen å förmögenheten i år i förhållande till år 1933 torde medföra, att detta procenttal skulle ej obetydligt stiga, om skatten uttages även under nästa år. För vissa större jordbrukare komme skatten att utgå efter ett än högre procenttal. Jag tillåter mig omnämna, att enligt den utredning, som 1928 års bevillningsutskott verkställde i anledning av en av bland andra den nuvarande finansministern väckt motion, de årliga skatterna för de tio högst taxerade personerna i Stockholm beräknades till 37.7 procent av deras inkomst. Härav framgår tydligt, i huru hög grad de direkta skatterna å de större inkomsterna höjts under de senaste åren.

Jag vill i detta sammanhang framhålla ett förhållande, som borde vara allmänt känt, nämligen att den inkomst, som beräknas vid taxering, ingalunda alltid är disponibel för den skattskyldige. Kostnader för tillgodoseende av oavvisliga behov av förbättringar, amortering av skulder m. m. dylikt få ej avdragas vid taxering. Att även personer, som synas ha det synnerligen väl ställt i ekonomiskt hänseende, kunna råka i betalningssvårigheter genom skatten är säkert, och jag skulle kunna bekräfta detta genom att skildra i verkligheten förekommande fall.

Den mycket kraftiga merbelastningen å förmögenheten har kommit vid en olycklig tidpunkt. Den sjunkande avkastningen å förmögenhet försvagar förmögenhetens skattekraft. Särskilt drabbar denna anmärkning beskattning av jordbrukskapital, och skatten får härigenom karaktär av en statlig objekt-skatt vid sidan av den kommunala.

Genom den föreslagna skatten skulle Sverige komma att stå såsom ett av de länder, där förmögenheten beskattas hårdast genom årliga skatter. I detta hänseende skulle vi överflyglas allenast av ett par grannländer, vilka uttaga höga krisskatter. Verkningarna av de höga skatterna i dessa länder äro icke uppmuntrande — i ett av dessa har man ansett erforderligt föreskriva, att det sammanlagda beloppet av årliga skatter ej må överstiga 75 procent av inkomsten. Under de senaste åren hava betydande förmögenhetsbelopp överflyttats från detta land, efter vad för mig uppgivits av en med förhållandena förtrogen person, även till Sverige.

Om nu beskattningen av förmögenhet skärpes så, att beskattningen framstår såsom orimlig och orättvis, måste man — ehuru flertalet av de större förmögenhetsägarna tillhöra vårt lands mest laglydiga invånare — räkna med att åtgärder av likartat slag som de i utlandet vidtagna komma att försökas. Tror herr finansministern, att vårt nuvarande taxeringsväsen står rustat för att förekomma sådana åtgärder? Är det icke fast mer så, att just för de större förmögenhetsägarnas del möter de minsta svårigheterna att ordna sig efter de nya förhållandena? Även om man som nämnts hos flertalet bland de nuvarande förmögenhetsägarna har att vänta lojalitet, framstår risken att de personer, som förvärva sina förmögenheter i dessa tider, komma att hava en annan inställning.

Utskottet har liksom finansministern framhållit, att lagstiftningen är av tillfällig natur. Erfarenheten bekräftar emellertid, att ingenting är så var-

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
aktigt som ett provisorium. Då det här gäller en skatt, som verkar konfiskatoriskt, hade det varit riktigt — och härigenom skulle man minskat skattens olyckliga verkningar ej minst vad angår uppluckrandet av deklarationsmoralen — att redan från början fastställts, för huru lång tid skatten finge utgå.

Som jag tidigare har förklarat, kommer jag inte att sluta detta mitt anförande med att göra något yrkande, men jag vill fästa uppmärksamheten på att det vid utskottets betänkande finnes fogad en reservation, avgiven av herrar Carlsson i Gävle och Olsson i Golvvasta, vari starkt understrykes nödvändigheten av att den skatt, som vi nu tvingas att gå in för, icke återkommer. Jag tror, att det vore synnerligen olyckligt, om ett sådant uttalande skulle göras, då det blir nödvändigt, att man inriktar sig på att försöka administrera och balansera budgeten efter andra regler än de nu föreliggande.

Jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Herr Carlsson, Carl: Herr talman! Jag beklagar, att man icke inom bevillningsutskottet kunnat finna andra vägar för att uppbringa de för statsbudgeten nödvändiga inkomsterna. I det längsta har jag väntat och trott, att man skulle kunna undgå den särskilda förmögenhetsskatt, som Kungl. Maj:t har föreslagit, men jag har av omständigheternas makt tvingats att ansluta mig till utskottets ståndpunkt och jag har sålunda beträffande denna sak nu intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets förslag.

Beträffande motiveringen har jag dock jämte en medkamrat i andra kammaren anmält en avvikande mening. Jag instämmer till fullo med den föregående ärade talaren, att man bör klart och tydligt säga ifrån, att denna extra förmögenhetsskatt är absolut tillfällig och att den inte skall under några förhållanden få tillgripas vid något kommande tillfälle. Det har från de hörda myndigheternas sida klart och tydligt visats, att denna skatt kommer att drabba orättvist, att den kommer att ytterligare tillkrängla taxeringssystemet och att den icke skapar den enhetlighet och reda i vårt skattesystem, som vi anse nödvändig att åstadkomma, utan den kommer att ytterligare förvirra och förvärra tillståndet. Det är detta, som gjort, att jag jämte herr Olsson i Golvvasta beträffande utskottets motivering har anført en avvikande mening i en reservation, där vi föreslå, att riksdagen skall uttala klart och bestämt, att denna skatt är av tillfällig art och att, om det finansiella läget nästa år skulle vara svårt, den finansminister, som då fungerar — om det är herr Wigforss eller någon annan — måtte laga, att bristen i budgeten täckes på annat sätt än genom denna särskilda förmögenhetsskatt.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till min reservation.

Herr Bårg, Anders: Herr talman! Jag föreställer mig, att kammaren bäst av allt gillar, att man inte håller några långa tal vid denna tidpunkt, och jag hör redan ett ärligt utsagt »ja» här bakom mig. Det kan därför inte falla mig in att ingå på något närmare resonemang med utskottets ordförande angående de av honom anförda synpunkterna på detta beskattningsspörsmål. Jag vill endast säga, att om man, liksom ordföranden syntes göra här, främst bedömer den föreliggande skatteformen ur synpunkten, att det är en inkomstskatt, finns det mycket starka skäl till erinringar. Annorlunda blir ju förhållandet, om man betraktar skatteformen, så som den här är lagd, som en förmögenhetsskatt. Jag vill endast yttra ett par ord nu i anledning av vad herr Carlsson i Gävle yttrade och yrkade.

Om herrarna se efter vad utskottet säger i sin motivering på sid. 16, där utskottet, refererande till departementschefens yttrande, betonar, att beskattningen är av »allenast tillfällig natur, betingad av det nuvarande statsfinan-

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
siella läget», och jämför detta med reservanternas förslag till yttrande i berörda punkt, skola herrarna finna, att — ehuru ordalagen äro ungefärligen desamma — det likväl av reservationen tydligt framgår, att avsikten är, att riksdagen nu skulle besluta att inte begagna sig av den här skatteformen ett kommande år. Majoriteten i utskottet har haft den uppfattningen, att det skulle vara oklokt i det här fallet liksom i så många andra, då det gäller beskattning, att man ena året fattar ett beslut, som skall binda ett kommande års riksdag utan att man då har kännedom om alla de faktorer, som man måste räkna med vid beskattningen ett kommande år. Ingenting i utskottets yttrande ger vid handen, att man genom att antaga detsamma bundit sig vid denna skatteform för ett kommande år. Man betonar där, att det är en tillfällig skatt, men man har icke velat, i samma grad som de två reservanterna, säga ifrån att den inte får förekomma en gång till. Jag föreställer mig, att kammaren finner sig obunden att handla, hur den vill ett kommande år, ifall den tager utskottets förslag, under det att den, om den antar reservationen, skulle kunna komma i den belägenheten, att den blir tvungen att bryta med vad den ett år tidigare beslutat, och det är ingenting, som nödgär oss att göra på det sättet.

Jag vill, herr talman, sluta detta anförande med att i likhet med såväl utskottets ärade ordförande som herr Carlsson säga, att utskottet också har varit bragt i samma belägenhet som reservanterna av de båda här förekommande kategorierna, nämligen att man är tvungen att skaffa pengar på något sätt. Och jag skall i likhet med de båda herrarna säga, att det är beklagligt, att man inte har funnit något enligt vår uppfattning lämpligare sätt att skaffa pengar än det här föreslagna. Sedan kan man ju tvista om, vad som är det lämpligare eller det mindre lämpliga sättet. Majoriteten har funnit, att den av utskottet föreslagna vägen är den, som i det föreliggande fallet bör beträddas framför andra, och har stannat för det förslag, som utskottet framlagt.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Trygger: Det, som först slog en, när man tog del av den kungl. propositionen, var, att förmögenheter på upp till 50,000 kronor voro undantagna och icke skulle drabbas av denna särskilda förmögenhetsskatt. När jag såg det, erinrade det mig om något, som hände under min första riksdagstid. Det var nämligen så, att den frågan då diskuterades, huruvida man överhuvud taget skulle vilja erkänna, att det var berättigat att ha förmögenhet av något avsevärt belopp. Och bland dem, som voro med i kretsen, var det en, som höll mycket strängt på att 80,000 kronor borde man få ha, men allt vad som var över 80,000 var orättvist, det var för mycket. Men då frågade någon: »Varför håller ni så förfärligt mycket på att man skall ha rätt att äga 80,000 kronor, men att vad som går därutöver skall anses orätt?» Jo, svarade malisen, han hade en ointecknad fastighet, som var taxerad till 80,000 kronor!

Jag vill säga, att om man nu skall gå till en särskild förmögenhetsbeskattning, är väl det riktiga, att man beskattar *alla* förmögenheter. En annan sak är, hur mycket man skall taga ut av var och en, som innehar förmögenhet, men det finns för visso intet skäl att undantaga någon. Det är klart, att undantar man förmögenheter under ett visst belopp, uppfyller man den hjärtinnerliga önskan hos alla, som ha förmögenhet under det beloppet. Jag undrar, om finansministern har tänkt på det, när han lade fram det här förslaget.

Jag skall nu icke upprepa någonting av vad utskottets ärade ordförande sade. Såväl själva reservationen som vad han yttrade är av stort värde för

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
var och en, som vill sätta sig in i den här saken. Jag ber endast att få visa vilka egendomliga resultat man kommer till, när man tillämpar den här föreslagna förmögenhetsbeskattningen. Jag håller mig då till de förmögenheter, som få bära lejonparten av vad som här skall tagas ut.

Jag börjar alltså med att undersöka i vilken situation en ägare av en förmögenhet kommer genom den föreslagna skatten i jämförelse med en person utan förmögenhet men med samma inkomst. En person med en förmögenhet på en miljon kronor har t. ex. en inkomst av densamma på 23,400 kronor. Det är många, som inte ha så mycket, men en sådan ränta nalkas ju riksbankens diskonto. Han taxeras till 40,000 kronors inkomst. En sextiondel av kapitalet gör i runt tal 16,600 kronor, och så har han 23,400 kronor i verklig inkomst, vilket tillsammans gör 40,000 kronor i beräknad inkomst. Skatten härpå blir 8,378 kronor (Bevillningsutskottets betänkande Bilaga III Alternativ II s. 31), och den kapitalskatt, som nu föreslås, uppgår i detta fall till 3,000 kronor. Det blir således 11,378 kronor i skatter. Men kanske säger man: han har ju 40,000 kronors inkomst! Nej, han har, som jag sade, 23,400 kronor i inkomst, ty de 16,600, som fattas i 40,000, äro ju den sextiondel av kapitalet, som enligt våra skattelagar lägges till den verkliga inkomsten. Denne man, som har ett kapital på en miljon kronor och en inkomst på 23,400 kronor, får alltså betala i skatt 11,378 kronor, och då återstår för honom själv 12,022 kronor.

Så övergår jag till en person, som icke har någon förmögenhet alls men en inkomst på 25,000 kronor. Vilken är hans ställning? Han betalar i skatt 4,823 kronor och får kvar mer än 20,000 kronor. Den, som har 25,000 kronor i inkomst men ingen förmögenhet, får således kvar 20,000 kronor, under det att den, som har ungefär samma inkomst och dessutom en miljon kronor i kapital, får kvar 12,000 kronor.

Så går jag till nästa kategori, dubbelmiljonärerna. Jag utgår ifrån att en sådan har omkring 3 procent på sitt kapital. Hans verkliga inkomst blir 66,800 kronor. För att komma till den beräknade inkomsten skall man lägga till en sextiondel av kapitalet, d. v. s. 33,200, och han skall alltså skatta för 100,000 kronor. Den nuvarande skatten härför må beräknas till cirka 25,000 kronor (rätteligen 25,911). Därtill kommer sedan den nu föreslagna kapitalskatten på 8,000 kronor. Hans sammanlagda skatter uppgå således till 33,000 kronor. Denne man, som har en verklig inkomst — inte beräknad, ty i den ingår ju en sextiondel av kapitalet — på 66,800 kronor, har således kvar att leva på 33,800 kronor. Men så tänka vi oss en person, en direktör i något stort bolag, som har 60,000 kronors inkomst och ingen förmögenhet. Han får betala i skatt 13,758 kronor och får alltså över 46,242 kronor. En person med 2 miljoner kronors förmögenhet och en beräknad inkomst av 100,000 kronor får över, när han har betalat sina skatter, 33,800 kronor, och en person med 60,000 kronor i inkomst men utan förmögenhet får 46,242 kronor över att leva på.

Den beräknade inkomsten för en ägare av tre miljoner kronor är 100,000 kronor i verklig inkomst plus en sextiondel av kapital, 50,000 kronor, vilket gör 150,000 kronor. Med nuvarande skattesatser betalar han 42,845 kronor i inkomst- och förmögenhetsskatter, och därtill komma 13,000 i kapitalskatt, d. v. s. en sammanlagd skatteutgift på 55,845 kronor. Hans verkliga inkomst var 100,000 kronor, och denne tredubbelmiljonär får alltså blott 44,155 kronor över. Men en herre, som är affärsman och ingen förmögenhet har, en duktig karl, som också har 100,000 kronor i inkomst, får i skatter betala 25,911 kronor, och då återstå för honom 74,089 kronor. Den, som hade 3 miljoners kapital och 100,000 kronor i inkomst, får 44,155 kronor över, medan den andre,

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
som hade 100,000 kronor i inkomst men ingen förmögenhet, får 74,089 kronor över!

Jag skall icke fortsätta jämförelserna längre. De anförda exemplen visa i alla fall, hur felaktigt lagd denna beskattning är. Att sätta en sådan kil i hela vårt skattesystem är, såvitt jag finner, ytterst olyckligt.

Jag skulle också vilja framhålla en annan sak. Vilka är det egentligen, som satsa kapital till näringslivet? Det är mycket ofta just folk, som äger förmögenheter, både små och stora. Men det är ju klart, att i fall man lägger sådana skatter på kapitalet, att det nästan kan synas fördelaktigare att inte ha något kapital än att äga sådant, eftersom man får både kapitalskatt och inkomstskatt med kapitaltillägg till den verkliga inkomsten, förlorar folk lusten att spara. Sparviljan är i ett samhälle med den samhällsordning, som vi ha, den s. k. kapitalistiska, det, som allting beror på. Tar man bort sparviljan, är det slut med utvecklingen.

En annan olägenhet, som redan påpekats, är den, att man med den taxering, som enligt det föreliggande förslaget skulle komma att äga rum, icke lär kunna undvika, att det blir bekant, hur stor förmögenhet var och en har. Det är väl ändå en ytterligare svaghet i detta system. Det är ju inte lämpligt och har aldrig ansetts lämpligt, att det skulle vara för allmänheten bekant vad var och en ägde, och att allmänheten sålunda skulle kunna följa alla växlingar i en persons förmögenhetsställning år från år. Jag fruktar, att följden härav blir — såsom en framstående ledamot i denna kammare, som var ordförande i bevillningsutskottet, förutsade, när man diskuterade frågan om offentliggörandet av de inkomster, som enskilda personer taxerades för — att det kommer att utgivras en publikation, där man inför porträtt av alla, som ha en större inkomst eller ett betydande kapital. Jag är alldeles säker på att vi komma att uppleva, om detta förslag genomföres, att man inte bara får veta, hur mycket var och en har i kapital, utan också, hur var och en ser ut, som är hel- eller halvmiljonär.

Herr talman! Jag har velat uttala min mening om förslaget. Nu ligger ju saken så till, att man inte kan göra något yrkande annat än med avseende på motiveringen, till vilken vi ju senare återkomma.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att lämna en förklaring, som delvis är framkallad av den kritik, som herr Trygger i likhet med andra här riktat mot själva förmögenhetsbeskattningen.

Det är uppenbart, att alla de ojämnheter, om vilka herr Trygger talat, äro en nödvändig följd av att man överhuvud taget har skatt på förmögenhet. Därav följer såsom en nödvändig konsekvens en skillnad i beskattningen mellan folk med samma inkomster, av vilka den ena delen har inkomst av förmögenhet och den andra delen har inkomst av arbete. Huruvida det är riktigt att beskatta inkomst av förmögenhet så mycket hårdare än inkomst av arbete är en gammal tvistefråga, som jag nu inte vill taga upp. Jag har bara velat uttala, att det hela helt enkelt är en konsekvens av att man beskattar förmögenheten som sådan.

Om man emellertid skall göra detta, är det alldeles klart, att saken ställer sig annorlunda, om man tänker sig denna förmögenhetsbeskattning såsom permanent, än om man tänker sig den såsom tillfällig. Det har sagts i propositionen, att denna skatt är tänkt såsom en tillfällig skatt för att under en svår period få de nödvändiga inkomsterna, och om man betraktar den såsom tillfällig, skulle jag inte tro, att de uppoffringar, som krävas av dessa illa ställda innehavare av en, två eller tre miljoner, om vilka herr Trygger talat, äro allt-

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
 för stora. Å andra sidan har nog den uppfattningen stuckit fram hos utskottets ordförande, att det är mycket möjligt, att man även i fortsättningen behöver inkomster av detta slag, och även de reservanter, som för ett kommande år velat avböja nu ifrågavarande form av förmögenhetsbeskattning, skriva uttryckligen, att för den händelse det statsfinansiella läget nödvändiggör en skärpt beskattning av förmögenhet även under kommande år detta icke bör ske efter de nu föreslagna linjerna. Jag tror, att det vore oklokt att på det sättet avvisa en linje för ett kommande år, om saken skulle behöva förnyas. Men det är alldeles tydligt, att i samma mån man överväger, att förmögenhetsskatten skall bestå, i samma mån tvingas man taga upp frågan, huruvida inte förmögenhetsskatten i så fall måste läggas efter andra linjer.

Jag har velat förklara, att jag är fullt medveten om, att en hel del av bestämmelserna beträffande denna beskattningsform har man kunnat taga, sådana de nu äro, därför att man inte tänkt sig den såsom en permanent skatt.

Herr Trygger: Herr talman! Herr statsrådet har förklarat, att de resultat, som utskottets ordförande visade på och som också jag delvis hänvisat till, voro en naturlig följd av förmögenhetsbeskattningen. Men just därför kan man inte ha förmögenhetsbeskattningen anordnad på sådant sätt som vi för närvarande ha och därjämte en fristående kapitalskatt. Om man skall ha en kapitalbeskattning, får denna inte i sin ordning inverka på inkomstbeskattningen, ty då blir följden, att en person, som har en förmögenhet, som ingenting ger, först får en särskild skatt på sitt kapital och sedermera kommer upp i en högre klass och följaktligen får en högre skatteprocent, även när det gäller inkomsten. Det är detta, som är det felaktiga och som är orsaken till de resultat, som här påvisats.

Jag har för min del alltid sagt, att jag personligen ingenting har emot, om landet ovillkorligen behöver det, att förmögenheterna underkastas uppoffringar. Det ligger i sakens natur. Men då skall det å andra sidan vara en enda klar förmögenhetsskatt, och om man vill gå in för en sådan, får man frigöra inkomstskatten från förmögenhetstillägget, så att ej en förmögenhet, som icke ger inkomst, inverkar på inkomstbeskattningen, och på det sättet den, som har inkomst utan förmögenhet, får en fördelaktigare ställning än den, som har samma inkomst av förmögenhet. Nu gäller det ju bara ett år, men vem vet hur det kan bli i framtiden?

Vidare förklarade statsrådet, att uppoffringarna, som nu krävdes, inte voro så stora. Ja, det beror på. Om man från en person, som har 50 kronor, redan tagit 30 kronor och sedan tar 10 kronor till, så kan man ju alltid säga, att 10 kronor kan det inte vara så farligt att ta. Men det är ganska farligt för den betungade, som icke får mer än 10 kronor kvar.

Herr statsrådet Wigforss: Jag har bestämt missuppfattat herr Trygger. Jag vill därför ytterligare betona, att om herr Trygger haft för avsikt att i sitt första anförande säga, att den *nuvarande* förmögenhetsbeskattningen, just därför att den är kombinerad med inkomstskatt, från vissa synpunkter är olämplig, är jag av samma mening som han. Jag får alltså uppfatta hans yttrande så, att om man skall genomföra en reform av den svenska förmögenhetsbeskattningen, skall man hålla inkomstskatten för sig och förmögenhetsskatten för sig och därigenom komma bort från det kombinerade system, som vi ha i vår nuvarande inkomst- och förmögenhetsskatt? (Herr Trygger: Ja.)

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkom-

Förordningsförslag om särskild skatt å förmögenhet m. m. (Forts.)
 ma efteråt, hade i avseende på det nu ifrågavarande betänkandet endast yrkats, att vad utskottet hemställt skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls utskottets hemställan.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats dels att utskottets yttrande skulle godkännas, dels ock att motiveringen skulle godkännas med den ändring, som förordats i den av herrar Carlsson i Gävle och Olsson i Golvvasta vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets yttrande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Carl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 69 godkänner utskottets yttrande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motiveringen med den ändring, som förordats i den av herrar Carlsson i Gävle och Olsson i Golvvasta vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr förste vice talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 57.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m., ävensom i ämnet väckta motioner.

*Om vissa
ändringar i
förordningen
ang. stämpel-
avgiften m. m.*

I en den 9 mars 1934 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 242, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

dels förordning om stämpelfrihet vid utbyte av lottbrev mot aktiebrev i anledning av solidariskt bankbolags ombildning till bankaktiebolag;

dels ock förordning om stämpelfrihet för deklarationsbevis enligt vapenkungörelsen.

Om vissa ändringar i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till ändring i vissa delar av förordningen angående stämpelavgiften innebar bland annat införande av stämpelavgift å bouppteckningar m. m.

Till utskottets behandling hade jämväl hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 341 i första kammaren av herr *Velander* m. fl., samt nr 620 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 242 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften m. m., såvitt densamma avsåge uttagande av särskild stämpelavgift å bouppteckningar och vissa därmed i stämpelhänsedd likställda handlingar;

2) de likalydande motionerna nr 328 i första kammaren av herr *Johan August Larsson* samt nr 589 i andra kammaren av herr *Pehrsson* i Bramstorp m. fl., i vilka föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 242 måtte besluta att avslå den föreslagna höjningen av stämpelavgiften för räkning och skuldebrev enligt § 8 i berörda förordning.

Till behandling i samband med förevarande proposition hade utskottet upptagit en inom motionstiden vid riksdagens början väckt, till utskottet hänvisad motion nr 416 i andra kammaren av herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl., däri hemställts, att riksdagen måtte antaga

dels i motionen infört förslag till förordning om kvarlåtenhetsskatt, samt dels ock i motionen infört förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet av angivna orsaker hemställt,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 242 icke kunnat oförändrad bifallas samt med bifall till de likalydande motionerna I: 341 av herr *Velander* m. fl., och II: 620 av herr *Lindman* m. fl., ävensom med avslag å de likalydande motionerna I: 328 av herr *Johan August Larsson* m. fl., och II: 589 av herr *Pehrsson* i Bramstorp m. fl.,

1) antaga under punkten infört förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

2) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om stämpelfrihet vid utbyte av lottbrev mot aktiebrev i anledning av solidariskt bankbolags ombildning till bankaktiebolag;

3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om stämpelfrihet för deklaraionsbevis enligt vapenkungörelsen;

B) att motionen II: 416 av herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl., med förslag till förordning om kvarlåtenhetsskatt m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om införande av stämpelavgift å bouppteckningar m. m. hade icke biträtts av utskottet.

Vid betänkandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herrar *Bärg* i Katrineholm, *Aström*, *Månsson*, *Lövgren* i Boden, *Björklund*, *Olsson* i Gävle, *Ericson* i Boxholm, *Sjödahl* och *Rosén*, vilka bland annat anfört, att de inom utskottet yrkat bifall till Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framställda förslag till bouppteckningsstämpel m. m.

Om vissa ändringar i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

Herr **Bärg, Anders**: Jag ber endast, herr talman, att vid detta ärende få hänvisa till den vid betänkandet fogade reservationen, och skall bespara kammaren några utläggningar därutöver.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att påpeka, att i samma ögonblick, som kammaren godkänner utskottets hemställan, beslutar kammaren en höjning av den vanliga inkomstskatten med fem enheter.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande, nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 74, i anledning av väckt motion angående beredande i visst syfte av rätt till förtidspension för befattningshavare i allmän tjänst;

nr 75, i anledning av väckta motioner angående förtidspensionering av småskollärarinnor;

nr 76, i anledning av väckt motion angående förhöjning av enligt äldre pensionsbestämmelser utgående pensioner;

nr 78, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställningar med förslag till dels ny lag för Sveriges riksbank, dels ock nytt bankoreglemente; samt

nr 79, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 382, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till offentlig arbetsförmedling; och

nr 383, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

Anmäldes och bordlades

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial nr 6, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag jämte i ämnet väckta motioner; samt

budgetdeputerades memorial angående arvode åt deputerades sekreterare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr förste vice talmannen hemställde nu, att kammaren ville besluta att ajournera sina förhandlingar till kl. 3.15 e. m., då vissa brådskande ärenden väntades föreligga till bordläggning.

Denna hemställan bifölls, varefter förhandlingarna avbrötos kl. 2.38 e. m.

Då förhandlingarna kl. 3.15 e. m. återupptogs, anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

nr 173, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om visst villkor för användningen av anslaget till främjande av bostadsbyggande för budgetåret 1934/1935; och

nr 174, anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om visst villkor för användningen av anslag för bekämpande av arbetslösheten under budgetåret 1934/1935.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 404, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 237 med förslag till visst tillägg till gällande tulltaxa;

nr 405, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1934;

nr 406, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet, m. m.;

nr 407, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m.; samt

nr 408, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 410, till Konungen i anledning av väckta motioner angående åtgärder till förhindrande av fackliga eller andra yrkesorganisationers kollektiva anslutning till visst politiskt parti.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.17 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 14 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Föredrogos statsutskottets memorial:

nr 172, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till broar och hamnar;

nr 173, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om visst villkor för användningen av anslaget till främjande av bostadsbyggande för budgetåret 1934/1935; samt

nr 174, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om visst villkor för användningen av anslag för bekämpande av arbetslösheten under budgetåret 1934/1935.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Vid föredragning av sammansatta stats- och bankoutsutskottets memorial nr 6, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande sammansatta stats- och bankoutsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag jämte i ämnet väckta motioner, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Vid föredragning av budgetdeputerades memorial angående arvode åt deputerades sekreterare bifölls vad deputerade i detta memorial hemställt.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.08 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 15 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av sammansatta stats- och bankoutskottet i dess memorial nr 6 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, med bifall till motionerna I: 374 och II: 651, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 277 angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, med avslag å motionerna I: 374 och II: 651, bifallit Kungl. Maj:ts förevarande proposition och alltså

dels bemyndigat riksgäldskontoret att till ett belopp av högst 16 miljoner kronor tillhandahålla medel för statens medverkan i enlighet med av föredragande departementschefen förordade grunder till rekonstruktion av Hellefors Bruks Aktiebolag;

dels ock medgivit, att den enligt 1933 års riksdags beslut åt bolaget beviljade krediten av statsmedel må intill ett belopp av 1,500,000 kronor av bolaget åtnjutas till dess rekonstruktionen av bolaget genomförts.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 35;

Nej — 10.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 668, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 42 ja och 48 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 77 ja och 58 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Sedan kamrarna fattat olika beslut angående statsutskottets i utlåtande nr 167 punkten 2 gjorda hemställan beträffande Kungl. Maj:ts i punkten 32 under rubriken »Utgifter för kapitalökning. Bil. 4.» i innevarande års statsverksproposition framlagda förslag rörande anvisande av anslag till broar och hamnar, anställdes nu jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av nämnda utskott i dess memorial nr 172 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till broar och hamnar för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till broar och hamnar för budgetåret 1934/1935 anvisat ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 26;

Nej — 23.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 669, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 24 ja och 63 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 50 ja och 86 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 173 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen beträffande anslaget till främjande av bostadsbyggande skall göra följande uttalande: »Anslaget bör helt tagas i anspråk för fortsatt bedrivande av landsbygdsverksamheten. Kungl. Maj:ts förslag, att viss del av anslaget skulle kunna disponeras till lämnande av tertiärkredit i städer och stadsliknande samhällen, har utskottet alltså icke ansett sig böra biträda», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, i förevarande hänseende uttalat:

»Anslaget bör, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, huvudsakligen tagas i anspråk för fortsatt bedrivande av landsbygdsverksamheten. Dock bör Kungl. Maj:t äga att, där så prövas lämpligt, disponera viss del av anslaget till lämnande av tertiärkredit i städer och stadsliknande samhällen. Med hänsyn till den av utskottet förordade begränsningen av anslagsbeloppet i dess helhet i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag bör denna del bestämmas till högst 800,000 kronor. I avseende å sistberörda låneverksamhet böra hittills tillämpade grunder i huvudsak lända till efter rättelse.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 31;

Nej — 21.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 670, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 41 ja och 50 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 72 ja och 71 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 174 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen i anledning av departementschefens i propositionen nr 235 angående anslag till bekämpande av arbetslösheten m. m. gjorda uttalande i fråga om familjeförsörjarbegreppet, vill, att riksdagen skall uttala följande:

»Enligt de av riksdagen för arbetslöshetsförsäkringen antagna bestämmelserna skall såsom familjeförsörjare anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

Föreskrifterna om vem som skall anses såsom familjeförsörjare böra enligt utskottets uppfattning vara likartade för alla former av arbetslöshets-hjälpl. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad i motionerna I: 352 och II: 616 anförts samt 1933 års riksdags uttalande i ämnet avstyrker utskottet bifall till de ändringsförslag, som beträffande familjeförsörjarbegreppet framlagts i propositionen samt i motionen II: 215», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren i nu förevarande hänseende uttalat följande:

»På de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna skälen tillstyrker utskottet, att familjeförsörjarbegreppet för arbetslöshetshjälpens vidkommande utformas enligt det vid propositionen framlagda förslaget.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 33;

Nej — 19.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 671, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 41 ja och 51 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 74 ja och 70 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Justerades protokollen för den 9 och den 11 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag

dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 384, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till tjänste-

pension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner;

nr 385, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 386, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i den vid lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade åldersförteckningen;

nr 387, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa bestämmelser i fråga om rätt till pension för överdirektören och chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

nr 388, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser i fråga om rätt till pension för ordinarie tjänstemän vid domänverket;

nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt överassistenten å övergångsstat vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet E. I. Haglund;

nr 412, angående förslag till ny lag för Sveriges riksbank; samt

nr 413, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

dels ock till riksdagens skrivelse, nr 411, till fullmäktige i riksbanken med överlämnande av reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 391, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank; samt

nr 397, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret och suppleanter för fullmäktige i samma kontor;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 392, för en fullmäktig i riksbanken;

nr 393, för en fullmäktig i riksbanken;

nr 394, för en suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 395, för en suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 396, för en suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 398, för ordföranden i riksgäldskontoret;

nr 399, för en fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 400, för en fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 401, för en suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret;

nr 402, för en suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret; samt

nr 403, för en suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 72, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1934/1935, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 10.55 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.